

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Hodnotový svět současné mládeže

Vypracovala: Barbora Tománková
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Hodnotový svět současné mládeže vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Praze dne 24.června 2015

.....

Barbora Tománková

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce panu Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D., za vstřícnost při vedení bakalářské práce a za všechny odborné rady a připomínky, které mi poskytnul při jejím vypracování.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou hodnot, konkrétně pohledem na otázky autority mládeže ve věkové kategorii 15-30 let. Teoretická část objasňuje pojmy mládež, hodnota, žebříček hodnot a hodnotová orientace. Také se zaměřuje na vliv rodiny, školy a vrstevnických skupin na hodnotový systém současné mládeže. V teoretické části se dále blíže zkoumají masmédia a sociální sítě, jejich vliv na současnou mládež a role, kterou hrají v životě této mladé generace. Praktická část zkoumá pomocí techniky dotazníku hodnotový žebříček mládeže, rozebírá výběrový vzorek respondentů, analyzuje a srovnává jednotlivé dílčí výsledky za použití grafů.

Klíčová slova

mládež, hodnota, hodnotová orientace, masmédia, sociální síť, internet

Abstract

This bachelor thesis deals with the issue of values, particularly with the view of 15-30 years old youth authority questions. The theoretical part explains concepts such as youth, value, value systems and value orientation. It also focuses on family influence, the impact of school, and peer influence in current youth value systems. Furthermore, the theoretical part examines media and social networks, their influence on current young generation, and the role they play in youth's lives. The practical part investigates youth's value systems using a questionnaire, analyzes the sample of respondents, analyzes and compares individual particular results using graphs.

Key words

youth, value, value systems, value orientation, media, social network, internet

Obsah

1. Úvod	6
2. Teoretická část	8
2.1 Mládež	8
2.1.1 Vymezení pojmu mládež a kategorie mládeže	8
2.1.2 Vymezení věku mládeže	10
2.1.3 Charakteristika současné mládeže	12
2.2 Hodnota a hodnotová orientace	15
2.2.1 Hodnota a její vymezení v odborné literatuře	15
2.2.2 Druhy hodnot	16
2.2.3 Žebříček hodnot a hodnotová orientace	17
2.2.4 Vliv rodiny na hodnotový systém mládeže	20
2.2.5 Škola a její podíl na formování hodnot	22
2.2.6 Vrstevnické skupiny	23
2.3 Masmédia, jejich role a funkce	25
2.3.1 Internet, jeho klady a zápory	29
2.3.2 Sociální síť	31
3. Praktická část	34
3.1 Vlastní šetření	34
3.2 Cíl šetření	34
3.3 Metodologie šetření	35
3.4 Charakteristika výzkumného souboru	35
3.5 Časový harmonogram šetření	36
3.6 Žebříček hodnot – výsledky šetření	37
4. Závěr	49
5. Seznam použité literatury	51
6. Seznam grafů a příloh	52

1. Úvod

Motto:

„Přesvědčení, které o sobě mládež má – že by všechno na světě zařídila a vyřídila lépe, než to neprobudilé lidstvo provádělo před ní, nebývá snad jen ješitně sebezpřecenivé, nýbrž také – a ještě více – krásné a povzbudivé.“

(J.Čapek)

Doba, ve které žijeme, je charakteristická velmi dynamickým životním tempem a poznamenává ji celá řada poměrně rychlých změn, a to jak v oblasti životního prostředí, tak i ve sféře společenské. Dnešní člověk je doslova zahlcován množstvím informací, které díky nejmodernějším komunikačním a informačním technologiím, jako jsou počítače, tablety, chytré mobilní telefony a především internet, může přijímat prakticky nepřetržitě a z celého světa. Ani Česká republika není výjimkou a její obyvatelstvo je poznamenáno procesy, jako jsou globalizace, digitalizace či komputelizace společnosti.

V každé společnosti, a česká není výjimkou, existuje určitá část obyvatelstva, jež touží a prahne po všem novém a zajímají ji nejnovější technické novinky. Na mysli mám mládež, která nejen že si chce vše nové z oblasti informační a komunikační techniky vyzkoušet, ale rovněž velmi brzy se tyto prostředky naučí používat, využívat a považuje téměř za samozřejmé mít je pro svou každodenní potřebu. Cílem mé diplomové práce je zaměřit se na mládež ve věkovém rozmezí 15-30 let, na její preferované hodnoty a hodnotovou orientaci, jelikož právě tato věková kategorie má svůj specifický pohled na svět.

V teoretické části své práce se chci zaměřit na vysvětlení pojmů mládež, hodnota a hodnotová orientace tak, jak jsou chápány a vysvětlovány různými autory, kteří se touto problematikou zabývají. Dále se chci zaměřit na masmédiá a sociální sítě, konkrétně jejich roli a funkci a jak je mladí lidé vnímají. V praktické části chci provést šetření mezi mládeží ve věkové kategorii 15-30 let, s cílem zjistit, jaké hodnoty uznává, jaká je jejich hierarchie a kam směřuje její hodnotová orientace.

Téma hodnotové orientace mládeže shledávám aktuálním a nadčasovým a vybrala jsem si ho z důvodu několikaletého působení v oblasti výchovy a vzdělávání. I když v současné době pracuji s dětmi v mateřské škole, toto téma mě oslovilo.

Jsem člověk velmi vnímavý a také zvědavý a obraz, který vidím každý den, když cestuji do práce MHD, se mi upřímně vůbec nezamlouvá. Mládež především, ale nejen ta - dospělé nevyjímaje, všichni shodně drží v ruce chytrý mobilní telefon, případně tablet, a hledí na svítící displej či obrazovku s nepřítomným výrazem a mnohdy se sluchátky v uších. Stejně je to v ulicích, nákupních centrech, a na jiných místech. Internet je možná trochu ďábelský vynález. To, co se jevilo před pár lety jako nemožné nebo bylo jen pro pár „vyvolených“, je nyní dostupné každému, okamžitě, kdykoliv a odkudkoliv. Což je v určitých chvílích velká výhoda, ale druhou stranou mince tohoto prakticky nonstop on-line připojení je ztráta soukromí, vyčerpanost, někdy až apatie a nechuť komunikovat v běžném životě tváří v tvář. Může to vést k určitému odcizení až izolaci. O zmenšování a ztrátě vhodné slovní zásoby dnešní mládeže nemluvě. Mizí a slábne také sociální solidarita mezi lidmi obecně. Když se nad tím pozastavuji já, z generace tzv. Husákových dětí, těžko říct, co si o tom myslí starší lidé, např. z generace mých prarodičů, kteří zažili válku.

Někdy si představuji, jaké by to bylo, kdyby se do dnešní doby vrátil nějaký slavný filozof nebo myslitel, a viděl tyhle dnešní neustále někam pospíchající bytosti, jak pořád mluví a drží v ruce divné předměty, které blikají. Dokonce i malým dětem říkáme, když se dožadují naší pozornosti: „Počkej, teď nemůžu, telefonuji.“ nebo „Počkej, až dopíšu esemesku“. Jsme chyceni v sítích virtuálního světa, a mnohdy zapomínáme žít své životy. Před očima nám vyrůstá budoucí generace egoistických jedináčků, která je od časově vytižených rodičů zahrnuta všemi dostupnými technickými i materiálními vymoženostmi.

Co se týče současné generace mladých lidí, zajímalo mě, zda jsou skutečně tak pragmatičtí, leckdy až egoističtí, touží po penězích, majetku a úspěchu za každou cenu, jak se často píše. Mají pro ně ještě hodnoty jako je pravda, víra, láska, tradice, svoboda, a přátelství nějaký význam a oslovují je vůbec? Nebo si myslí, že jde všechno koupit za peníze? Jde dnešní mládeži o to „*mítí nebo spíše býti*“?

2. Teoretická část

2.1 Mládež

2.1.1 Vymezení pojmu mládež a kategorie mládeže

Definovat pojem mládež není lehké. Jedná se o skupinu obyvatelstva, která se nachází na stupni vývoje mezi dětstvím a dospělostí. Nejčastěji bývá vymezována věkem přibližně od 14-30 let. Právě pro svou nesnadnost je časové vymezení mládeže u některých autorů jen orientačně specifikované nebo není specifikováno vůbec. Z hlediska sociologie je za důležitější považováno vymezení prostřednictvím znaků, které charakterizují zahájení nebo ukončení důležitých anatomických, fyziologických nebo sociálních procesů.

Kraus (2006, s. 9) se domnívá, že mládí nebo období mládeže je životní etapa mezi dětstvím a dospělostí, a že jedinci, kteří se nacházejí v této životní fázi jsou považováni za členy sociální skupiny zvané mládež.

Mládež je termín označující buď nepřesně ohraničenou věkovou skupinu, nebo sociální kategorii vymezenou specifickými biologickými, psychickými a sociálními znaky (Velký sociologický slovník, 1996, s. 635).

Dalším kritériem určení vymezení mládeže je například zařazením jejich příslušníků do stejné fáze životního cyklu, která se nazývá mládí. Mládí je v sociologii nejčastěji definováno jako životní etapa, která se v průběhu vývoje lidstva vklíní mezi dětství a dospělost a kterou v moderní společnosti prochází každý jedinec (Velký sociologický slovník, 1996, s. 636).

Sak zmiňuje Čmolíka a Varholíka podle nichž se „mládež vyznačuje také dočasností a univerzálností, protože ji nacházíme ve kterémkoli stupni vývoje.“ Dále se dozvídáme, že „mládež je dynamická, sociálně demografická společenská skupina ve věku od patnácti do třiceti let. Charakterizují ji obecně biologicko-psychologické, sociálně ekonomické a psychologické rysy, vlastnosti a hodnotové orientace podmíněné charakterem sociálních vztahů ve společnosti.“¹

---

¹SAK, Petr. *Sociální vývoj mládeže*. Praha: SPN, 1985.s. 9

Mládež tvoří jedinci sociálně ještě nezralí, kteří zatím nezastávají všechny role dospělých. Na plnění těchto rolí se teprve připravují. Charakteristickými podmínkami pro to jsou: příprava na výkon profese, profesionální adaptace a osvojování profese, postavení ve společnosti, v níž postupně přebírá společenské role jako role manžela, rodiče, voliče apod., interiorizace hodnotového systému společenských norem, osvojování společenských mechanismů.

Mládež lze považovat za specifickou sociální skupinu, která není ještě plně výkonná ve sféře pracovní, ani ve sféře společenské. Představuje tu část populace, která již není dětmi a nepatří ještě mezi sociálně dospělé.

Kraus uvádí, že mládež má „*charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové*“.²

Mládež ve společnosti zaujímá specifické postavení, které sociologicky označujeme jako její sociální pozici či sociální status. S tímto postavením souvisí bezprostředně vše, co pomáhá utvářet vědomí a postoje mládeže, její zájmy, potřeby a požadavky. Mládež se vyznačuje některými specifickými zákonitostmi svého jednání a chování, a má svou zcela určitou sociální úlohu, která je adekvátní stupni hospodářského a kulturního rozvoje dané společnosti, do jejíž struktury patří, tyto zvláštnosti označujeme v sociologii souhrnně jako *společenskou roli*.³

Význam mládeže ve společnostech našeho typu spočívá zejména ve vnášení napětí a inovace do společnosti. Mládež tak představuje dynamizující skupinu, jejíž význam stoupá zejména v historicky převratných momentech⁴.

Mezi základní osobnostní rysy, které tuto věkovou kategorii charakterizují podle Krause patří zvýšená míra kritičnosti, touha po samostatnosti, svobodě myšlení a jednání, nevyrovnané sebevědomí a často rozporuplné sebehodnocení. Kraus tvrdí, že „*mladí lidé obtížněji uznávají kompromisy, mají často tendence negovat jednání ostatních. Neradi přijímají kritiku a mají tendence řešit situace radikálně*“⁵. Dále sem podle Krause patří touha po dobrodružství, a jak se říká „*touha po adrenalinu*“, dochází k rychlému střídání

---

²KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 9. ISBN 80-7041-738-2

³*Malý sociologický slovník*, 1970, Praha, Svoboda, s. 219.

⁴*Velký sociologický slovník*, 1996, Praha, Karolinum, s. 635.

⁵KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s.10. ISBN 80-7041-738-2

citů, impulzivnosti v jednání. Celkově se podle Krause jedná o „*období krystalizování vlastních životních názorů, tříbení hodnotového žebříčku, hledání smyslu a perspektiv života*“.⁶

2.1.2 Vymezení věku mládeže

V našich podmínkách je jedním z nejlépe měřitelných aspektů proces přípravy na povolání a vykonávané povolání. Proto se za dolní věkovou hranici sociální skupiny mládež považuje většinou 14. – 15. rok, kdy končí povinná školní docházka. Horní hranicí je maximálně 30. rok věku, kdy je ukončen proces sociálně – ekonomického osamostatňování, a to jak pokud jde o materiální, tak i morální motivy tohoto začlenění. Takto stanovené věkové rozmezí sociální skupiny mládeže je nazýváno sociologickým věkem mládeže. V některých kulturách se tato fáze dokonce vůbec nevyskytuje. Například některé přírodní národy ostře ohraničují dětství a dospělost, přechod je zde většinou vymezen iniciačním obřadem.

V různých publikacích, a u různých autorů se rozmezí věkové hranice liší, a to hlavně co se horní věkové hranice týče. Kraus to shrnuje následně, když tvrdí, že „*důležitým určujícím znakem je věk. Odborníci zabývající se fenoménem mládeže mají různé názory na věkové rozmezí členů této sociální skupiny. V Pedagogickém slovníku se mluví o věku 15-25 let. V dokumentech UNESCO je horní hranice 26 let, v materiálech OSN je mládež chápána jako kategorie mezi 15-24 lety. Některé statistiky hovořící o mládeži uvádějí věk do 29 let. Je tedy zřejmé, že vymezení této kategorie není zdaleka jednoznačné.*“⁷

Podle Krause jde v našem pojetí o interval, který začíná ukončením dětství a končí dosažením sociální dospělosti, konkrétně se tedy jedná o věk 15-25 (30) let. Pro stanovení horní hranice je rozhodující především délka přípravy na profesní dráhu. Hranice 30 - ti let se týká především vysokoškoláků.

Ohledně toho, jaká je spodní hranice mládeže mají odborníci jasno. Kraus, uvádí, že „*spodní hranice patnácti let je vcelku jasná a odborníci se většinou shodují (i když např. Úmluva o právech dítěte hovoří o dětech až do 18 let) složitější je to s hranicí*

---

⁶KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 11. ISBN 80-7041-738-2

⁷KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 10. ISBN 80-7041-738-2

horní“).⁸ Také si klade otázku: „Kdy se vlastně člověk stává doopravdy sociálně dospělým?“⁹ A z odpovědi se dozvídáme, že „je to tehdy, když zaujímá na všech životních drahách, tj. rodinné, profesní i sociální aktivity, pozici dospělého člověka a také přebral všechny zmíněné role, které charakterizují dospělého člověka. Konkrétně, když se osamostatní ekonomicky i sociálně, když založí rodinu (v současnosti případně volné soužití), když se začne ve svém okolí aktivně projevovat, angažovat. Tato hranice se v poslední době posouvá čím dál výš“.¹⁰

Kraus zmiňuje Skalkovou, podle které se „hranice mezi mládeží a věkem dospělým stává méně zřetelnější. Rysy, které dříve označovaly vstup do dospělosti se mění. Souvisí to i se změnami týkajícími se rodin a jejich zakládání. Dochází také k výraznější diferenciaci mezi mladými lidmi“¹¹.

V průběhu posledních desetiletí dochází v důsledku měnících se podmínek k akceleraci biologického zrání. Naopak se prodlužuje profesní příprava a posunuje se věk, v němž je ukončena základní socializace, mladí lidé si osvojují společenské role a získávají plnohodnotný sociální status. Toto rozevírání nůžek má své praktické sociální dopady. Například v zemích bývalého východního bloku se proces osamostatňování ještě více prodloužil - viz. vliv bytového problému nebo nízké počáteční platy absolventů středních a vysokých škol.¹²

Kraus dále uvádí, že „v souvislosti s otázkami mládeže mnozí badatelé v posledních letech tvrdí, že nelze přesně říci, kdy mládež vstupuje do dospělosti a že je třeba vypracovat nový model tohoto přechodu. Zdá se, že již nejde o nějak ohraničenou etapu života. V současnosti se začíná mísit věk mládeže a věk dospělosti, které doposud byly oddělené. Hranice mezi mládeží a věkem dospělým se stává stále méně zřetelnější“.¹³

Všechna uvedená vymezení mládeže ji tedy shodně popisují jako určitou specifickou skupinu společnosti (populace), již už na jedné straně nemůžeme řadit ke kategorii dětí, ale na straně druhé zde nelze hovořit ještě o sociálně dospělých jedincích a společnost jim ani toto postavení (status) či roli nepřiznává. V souvislosti s tímto tvrzením

---

⁸KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 10. ISBN 80-7041-738-2

⁹KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 10. ISBN 80-7041-738-2

¹⁰KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 10. ISBN 80-7041-738-2

¹¹KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 11. ISBN 80-7041-738-2

¹²*Velký sociologický slovník*, 1996, Praha, Karolinum, s. 635.

¹³KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 11. ISBN 80-7041-738-2

je možné uvést některé znaky, které jsou pro mládež signifikantní. Kraus je s odkazem na Fázika shrnuje takto:¹⁴

- neexistuje žádná „mládež vůbec“, ale vždy jen mládež určité konkrétní společnosti;
- mládež je jevem proměnlivým v prostoru a čase;
- mládež určité konkrétní společnosti nepředstavuje jen monolitní celek, ale je bohatě vnitřně diferencována.

A nyní je na místě položit si otázku: Jaká je dnešní mládež? Jinými slovy řečeno, jak by se současná mládež dala charakterizovat.

2.1.3 Charakteristika současné mládeže

Nelze hovořit o mládeži bez toho, že bychom ji zasadili do konkrétního společenského prostředí a doby. Proto i současnou mládež v České republice je nutné vnímat v kontextu místa a doby, v nichž vyrůstá a dospívá. Pokud bych měla zůstat u věkového vymezení mládeže 15 až 30 let, pak tedy sem spadají mladí lidé, kteří se narodili v rozmezí let 1985 až 2000, což je nejen široké rozpětí, ale jde především o úplně jiné populace z hlediska dějinného vývoje v ČR. Zmíněné období totiž zahrnuje nejen generaci, která je jak uvádí Kraus dle interpretace Kučerové „*dvakrát zklamaná*“¹⁵, protože vyrůstala v době, kdy sice bylo stabilní sociální zabezpečení, avšak bez velkých perspektiv (omezené cestování, žádná možnost podnikat), ale také mládež, jež už naplno užívala všech kladů, ale bohužel i záporů, jež sebou přinesla polistopadová éra svobody. A tak se lidová moudra jako: „*S poctivostí nejdál dojdeš*“, „*Bez práce nejsou koláče*“ nebo „*Lež má krátké nohy a daleko neujde*“ dostávají poměrně rychle na smetišť dějin.

Mladá generace vidí, že naopak lhát se vyplácí (četných příkladů je i dnes ve vrcholné politické i ekonomické sféře více než dost), že kdo nekrade a živí se jen prací, je považován za hlupáka a není tzv. in, a že „velké“ peníze se točí a investují úplně v jiných oblastech společenského života, než by tomu mělo být. Heslem se tak podle Krause stává: „*Kup si, dopřej si, užívej, snaž se přijít k penězům, jak jen to jde, neváhej, volej ihned, jednou si nahoře jednou dole.*“¹⁶

---

¹⁴KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 9. ISBN 80-7041-738-2

¹⁵KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 13. ISBN 80-7041-738-2

¹⁶KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 13. ISBN 80-7041-738-2

Starší generace pak s velkou nevolí vnímá celkové zhrubnutí mravů u mladé generace projevující se vulgárním vyjadřováním, arogantním a v některých hraničních případech až hostilním chováním, povrchním vztahem ke všemu a ke všem a nezájmem o věci veřejné.

Tohle všechno je podle Krause „*důsledkem absolutizované svobody, v jejímž jménu je pak tolerováno všechno. Svědomí, společenské normy, vkus, atd., to vše je chápáno jako omezování suverenity jedince*“.¹⁷ Co se týče životního stylu dnešní mládeže, z pohledu Krause nese známky vysoké míry individuální svobodné volby na straně jedné, na straně druhé lze vypořádat vyšší míru osobní a sociální nejistoty.

Dokumentem širšího významu, který podává charakteristiku současné mládeže je Bílá kniha EU o mládeži, kde je konstatováno, že:¹⁸

- Doba mládí se prodlužuje. Přitom je třeba si uvědomit, že paradoxně platí, že teprve bohatá země umožňuje dlouhou dobu dospívání a vytváří tím ovšem současně i předpoklady pro vzrůst deviantního chování. V chudých společnostech děti začínají okamžitě pracovat a život se stává bojem o přežití.
- Život neprobíhá přímočaře. Přináší dnes vyšší nároky ve všech oblastech a nové druhy překážek. Prohlubuje se např. kvantitativní nerovnováha mezi mladými a staršími věkovými skupinami. Dochází současně ke kulturním změnám ve vztahu střední generace k mladým lidem. Dospělí často nereagují na větší volnost mládeže tím, že by ji chtěli dostat pod kontrolu, ale tím, že se jim chtějí přiblížit. Mladí muži dříve netrpělivě čekali, aby se mohli oblékat jako otcové, dnes se otcové snaží počínat si jako synové.
- Kolektivní modely jednání ztrácejí na významu. Proto se jeví jako nutné zapojovat mládež jako aktivního partnera do života a využívat k tomu všech možných příležitostí.

O současné mládeži v ČR hovoří i Sak a ukazuje ji jako převážně individualisticky zaměřenou, která se chová velmi pragmaticky a v duchu toho dává přednost takovým hodnotám, jako jsou kariéra, příjem a majetek před hodnotami sociální soudržnosti nebo víry či politické angažovanosti.

---

¹⁷KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 14. ISBN 80-7041-738-2

¹⁸*Bílá kniha Evropské komise: nový podnět pro evropskou mládež*. Praha: MŠMT, 2002. ISBN 80-86033-74-0

Velmi hezky chápání mládeže vystihuje Kraus, kdy se odkazuje na Kellera, který hodnotí mladou generaci následujícími slovy: „Bezpečně se o ní ví jen to, že vyrostla v systému, který mluví slovy andělskými o svobodě a neomezených možnostech, a který by si docela dobře vystačil i bez ní. V blankytném moři pravdy a lásky se uplatní jen ti z nich, kteří v tvrdé a neúprosné konkurenci převálcují méně šťastné vrstevníky. Tito mladí věrně kopírují systém, ve kterém žijí. Proto jsou tak agresivní, pouze nevědí, jak tuto agresivitu vhodně nasměrovat, aby to kariéru usnadnilo.“¹⁹

---

¹⁹KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 13. ISBN 80-7041-738-2

2.2 Hodnota a hodnotová orientace

Každý člověk si v průběhu svého života vybírá a uznává různé hodnoty, které si také postupně v procesech socializace a sociálního zrání uspořádává do konkrétního systému. Ten má nejen svou hierarchii, všechny hodnoty nemají pro daného jedince stejný význam, a jedná se i o systém dynamický, neboť zde dochází k určitým změnám i v průběhu života konkrétního jedince, vzhledem k jeho věku. Hodnoty působí nejen na motivaci člověka, avšak zprostředkovaně ovlivňují i jeho chování a jednání.

2.2.1 Hodnota a její vymezení v odborné literatuře

Autorka knihy *Člověk, hodnoty, výchova* Kučerová uvádí, že: *"Když hovoříme o hodnotách, máme na mysli nejen to, co je k životu nutné, potřebné a užitečné, ale i to, čeho si vážíme, co obdivujeme, co cítíme, i to, co milujeme, co je nám drahé, milé, co je blízké našemu srdci"*.²⁰

Dále pak pokračuje slovy: *"A v tom se - jak víme - lišíme. Někdo má rád vdolky, někdo homolky. Proti gustu žádný dišputát"*²¹. Posledními dvěma lidovými rčeními je také vyjádřen fakt, že hodnota je výsledkem aktu hodnocení a lidský faktor má také při jejím vzniku rozhodující význam. Je tedy vždy spojena s člověkem a jedině ve spojení s ním nabývá lidského smyslu. Hodnoty a z nich vytvářené stupnice, jež lidé uznávají a ctí, mohou být, a také jsou, různé. Některé hodnoty mají platnost obecnou a jsou historickým vývojem lidstva ověřeny, jiné jsou relativní a poplatné jen určité etapě vývoje lidské společnosti. Rozdílné je rovněž i to, co každý z nás, jakou hodnotu staví ve své hierarchii nejvýše, a která pro něho není až tak důležitá, nebo dokonce stojí zcela na okraji jeho zájmu. A právě hodnoty, jež jednotlivec považuje pro sebe za nejdůležitější a jež ve svém žebříčku staví nejvýše, vytváří jeho specifickou individuální hodnotovou orientaci.

Kučerová to výstižně shrnuje tak, že *„každý z nás nese v sobě svůj niterný svět, svět toho, čeho si váží, čím pohrdá, po čem touží, o čem sní, a tento neviditelný svět je zdrojem častých nepochopení, nedorozumění a strážní mezi lidmi“*.²²

Problematikou hodnot a všeho co s nimi souvisí, se zabývá vědní obor, jenž vzniká ke konci 19. století a je pojmenován axiologie podle řeckého *axia* - *hodnota*. Axiologie, ve starověku také nazývána timologie nebo timétika, je podle Ilustrovaného encyklopedického

²⁰KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 45. ISBN 80-85668-34-3

²¹KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 45. ISBN 80-85668-34-3

²²KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 68. ISBN 80-85668-34-3

slovníku chápáno filozoficky „*způsob zkoumání hodnot hmotné i duchovní kultury, včetně hodnot morálních*“, ²³ a někdy je považována za samostatnou filozofickou disciplínu.

2.2.2 Druhy hodnot

Každý z nás upřednostňuje jiné hodnoty a to nejen v průběhu svého života, ale především se jimi vymezuje ve vztahu k jiným jedincům. Hodnoty, které uznáváme, můžeme členit různým způsobem. Záleží vždy na úhlu pohledu, jímž se na ně díváme, a podle něhož je posuzujeme. Kučerová se domnívá, že „*první a nejvlastnější hodnotou je život člověka. Život nikoli však jen jako biologické vegetování, ale jako proces, který je jednotou stránek přírodních, společenských a kulturních*“. ²⁴

Ilustrovaný encyklopedický slovník rozlišuje hodnoty: ²⁵

- **ekonomické** (užitná hodnota, směnná hodnota),
- **sociálně politické** (spravedlnost, nespravedlnost),
- **morální** (dobro, zlo),
- **estetické** (krásné, ošklivé).

Jiné dělení uvádí Kučerová²⁶, jejíž členění je následující:

1. hodnoty přírodní:

a. *hodnoty vitální, životní*, odpovídají potřebám přírodní podmíněnosti a existence (přírodní podmínky zdraví, zdatnosti, svěžesti, tělesného blaha a uspokojení smyslů),

b. *hodnoty sociální*, vyplývající z přírodou daného vztahu člověka k druhým lidem a k sobě samému mezi nimi (mezilidské vztahy a city),

2. hodnoty civilizační: jsou podmínkou i výsledkem společenské organizace, komunikace, výroby a směny společenského akumulovaného poznání (řeč, písmo, věda, atd.),

3. hodnoty duchovní: které se ve společnosti objevují jako kultura v užším slova smyslu a subjektivují jako lidská osobnost a její niterné bohatství (morálka, mravnost, umění, náboženství).

Kučerová dodává, že „*z hlediska vývoje osobnosti je důležité, aby všechna přání člověka nebyla hned splněna. Člověku je naučit se čekat, toužit, usilovat, aby si hodnot dovedl vážít. Prociťovat trýzeň čekání, usilování a námahy. Jistá míra duševního napětí,*

²³Kolektiv autorů. *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. I. díl, A-I. 1. vyd. Praha: Academia, 1980. s. 149

²⁴KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 75. ISBN 80-85668-34-3

²⁵Kolektiv autorů. *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. I. díl, A-I. 1. vyd. Praha: Academia, 1980. s. 822

²⁶KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 72. ISBN 80-85668-34-3

*spojeného s uspokojováním základních potřeb, k němuž musí jedinec sám aktivně přispívat, je nutná pro zdravý a vyrovnaný vývoj tvořivé osobnosti“.*²⁷

Nakonečný²⁸ pojednává o otázce klasifikace hodnot z pohledu jejich základního rozdělení na hodnoty obecné a instrumentální:

1. **obecné** – vyjadřují obecně smysl života (svoboda, štěstí, moudrost),
2. **instrumentální** – jsou ty, pomocí nichž se smysl života a obecné hodnoty naplňují.

Ve své knize se Kohoutek²⁹ zmiňuje o třídění hodnot, jaké provedl V. Frankl, jenž je chápe tak, že jejich uskutečňováním se naplňují některé lidské potřeby, např. potřeba životního stylu. Naznačené dělení je následující:

1. **hodnoty tvůrčí** – patří sem zejména práce, ať už jí vytváříme hodnoty materiální (výrobky, stavby) nebo hodnoty duchovní (odborné publikace, umělecká díla),
2. **hodnoty zážitkové** – patří sem prožívání (při četbě, při vnímání lásky, atd.),
3. **hodnoty postojové** – uplatňují se zejména ve vztahu k utrpení, např. při bolestivých onemocněních. Tyto hodnoty člověk uskutečňuje tím, že nevyhnutelné utrpení snáší,
4. **hodnoty náboženské** – mají velký význam pro věřící osoby a vycházejí z víry ve vyšší moc a posmrtný život.

Uvedený výčet způsobů členění hodnot samozřejmě ani zdaleka není úplný. Bylo by jistě možné k němu přistupovat ještě i z jiných hledisek. To, co je však podstatné, je, že si každý člověk vytváří svůj vlastní hierarchicky uspořádaný hodnotový systém, který v jeho životě hraje významnou roli.

2.2.3 Žebříček hodnot a hodnotová orientace

Každý člověk si vytváří svou vlastní hierarchii hodnot podle stupně významu, jaký pro něj mají. Jsou to ty hodnoty, s nimiž se ztotožňuje, a které uznává a jež pak uspořádává do jakéhosi pomyslného „žebříčku“, jenž jako celek vytváří hodnotový systém daného jedince. Svým hodnotovým systémem vyjadřuje člověk nejen zaměření své osobnosti, ale je především významným hybatelem jeho motivace a tím pádem také autoregulace jeho chování. Sak poznamenává, že: *"Hodnoty zaujímají významné místo v motivační struktuře člověka a v jeho chování. Existuje složitý a zprostředkovaný vztah mezi společností a jejím vývojem a složkami osobnosti člověka. Společenské podmínky, působící na člověka*

²⁷KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 75. ISBN 80-85668-34-3

²⁸NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. s. 139-142. ISBN 80-200-0690-7

²⁹KOHOUTEK, R. a kol. *Základy sociální psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 1998. s. 63. ISBN 80-7204-064-2

prostřednictvím jeho sociálního pole, hodnotový systém a chování jedince jsou v dynamické rovnováze. ³⁰

Hodnotová orientace každé společnosti je tvořena na jedné straně hodnotami, jež vyplývají ze samotné existence člověka, ale také hodnotami určenými ekonomickými a kulturními podmínkami konkrétního společenství, které mají navíc svá specifika daná historickým obdobím a geografickou polohou. Výstižně to říká Kraus, když uvádí, že: „*Hodnotový systém je vždy projevem jisté integrity a kontinuity a je společensko-historicky determinován.*“ ³¹

Hodnotový systém skupiny nebo společnosti velmi úzce souvisí s různými normativními systémy, z nichž jako základní můžeme chápat například normy mravní. Tyto normy jsou pak uspořádány do určitých ucelených a vzájemně provázaných soustav, kterým říkáme kodexy. Mohou být právní (mají podobu zákonů) nebo mravní.

Kučerová konstatuje, že každé historické období, každá epocha má svou soustavu obecně uznávaných a vyžadovaných způsobů chování a hodnocení. *"Mluvíme o kodexu mravních norem, který jako prostředek formování vztahů a vlastností člověka je odrazem i výrazem, podmínkou i výsledkem daného způsobu života. Každá morální soustava je pochopitelná jen ve svém historickém kontextu, se zřetelem k místu, času, konkrétním podmínkám, potřebám a možnostem lidské existence"*. ³²

V historii lidstva je snad takovým nejnámějším a asi i nejpoužívanějším kodexem Desatero Božích přikázání, jež prý vyslechl Mojžíš za bouře na vrcholu hory Sinaj a vyryl je jako zákon do kamene. Ve zkrácené formě zní: ³³

1. *Nebudeš mítí bohů jiných přede mnou.*
2. *Neučiniš sobě rytiny ani jiného podobenství těch věcí, kteréž jsou na nebi svrchu, ani těch, které jsou na zemi dole, ani těch, kteréž u vodách pod zemí. Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti atd.*
3. *Nevezmeš jméno Hospodina Boha svého nadarmo, neboť nenechá bez pomsty toho Hospodin, kdož by bral jméno jeho nadarmo.*

---

³⁰SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s.9. ISBN 80-86320-33-2

³¹KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. s. 14. ISBN 80-7041-738-2

³²KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 91. ISBN 80-85668-34-3

³³KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 92. ISBN 80-85668-34-3

4. *Pomni na den sobotní, abys jej světil. Šest dní pracovati budeš a dělati dílo své, ale dne sedmého odpočinutí jest Hospodina Boha tvého atd.*
5. *Cti otce svého i matku svou, ať se prodlejí dnové tvoji na zemi, kterouž Hospodin tvůj dá tobě.*
6. *Nezabiješ.*
7. *Nesesmilníš.*
8. *Nepokradeš.*
9. *Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.*
10. *Nepožádáš domu bližního svého, aniž požádáš manželky bližního svého, ani služebníka jeho, ani děvečky jeho, ani vola jeho, ani osla jeho, ani cožkoli jest bližního tvého.*

Podle S. Kučerové není pochyb o tom, že „*hodnocení každého jedince do značné míry odpovídá zvyklostem, mravům, vkusu subkultury, v níž vyrůstá*“³⁴. Dále uvádí, že „*základní hodnotová orientace se tvoří na životní cestě každého jedince z vrozených dispozic i vlivem rozmanitých a často protichůdných vnějších činitelů, kteří při utváření osobnosti spolupůsobí*“.³⁵

Dorotíková³⁶ se odkazuje na Fromma, který ve své dnes už proslavené úvaze na téma: mít či být? Poukázal na postoj „*vlastnění*“ jako na jeden ze dvou způsobů determinující lidské myšlení a jednání. „*Vlastnit a chtít vlastnit všechno*“, říká Fromm. Ať už jde o materiální věci, statky, hodnoty nebo ideje. Proč? Protože, jak dále uvádí Dorotíková, „*vlastnění je pro některé lidi jediný způsob, jak žít úspěšně, cítit se dobře, vytvářet svůj svět hodnot*“.³⁷ Orientace na vlastnění tvoří základ hodnotového fetišismu. K tomuto jevu se Dorotíková (s.14) vyjadřuje následně: „*hodnotový fetišismus je fenomén všech dob, i když jeho historická podoba je různá. Moderní doba ho obnažuje jako průvodní jev konzumní společnosti, pro niž je spotřebitelský přístup přístupem základním*“.

A jak je to s normami a ideály? *Norma*, někdy také standard, je požadavek na chování nebo vlastnosti věci, člověka, situace, apod. Norma předepisuje, vyžaduje, nebo popisuje co je *normální* (přijatelné či obvyklé). Normy lze obecně rozdělit na absolutní a

³⁴KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. S. 76. ISBN 80-85668-34-3

³⁵KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 76. ISBN 80-85668-34-3

³⁶DOROTÍKOVÁ, S. *Filosofie hodnot: problém lidské existence, poznání a hodnocení*. Praha: UK, 1998. s. 14. ISBN 80-86039-79-X

³⁷DOROTÍKOVÁ, S. *Filosofie hodnot: problémy lidské existence, poznání a hodnocení*. Praha: UK, 1998. s. 14. ISBN 80-86039-79-X

relativní. U normy se podle S. Kučerové nejedná o poznatek, ani konstatování skutečnosti, pouze přikazuje „že se má něco stát, něco konat“.³⁸

Dále jsou podle S. Kučerové normy kladeny „vždy za nějakým účelem, který má pro nás hodnotu“.³⁹ Nemůžeme ale pojem normy a pojem hodnoty ztotožnit. Kučerová to vidí tak, že „všechny normy, pokud jsou správné, jsou hodnotami. Ne každá hodnota je normou. Norma bývá definována jako imperativní výraz hodnoty“⁴⁰

Hodnotou může podle S. Kučerové být i krásný slunný den. Když ovšem řeknu: „Kéž je o víkendu krásně!“, vyjadřuji tím pouze své přání, nekladu normu. „Nejvyšší účely norem a také veškeré naší činnosti jsou ideály“⁴¹ uvádí dále Kučerová a zmiňuje, že „ideály jsou nejvyšší účely, ke kterým směřujeme, normy jsou prostředky na cestě k dosažení ideálů.“⁴²

Ideálem všeobecně může být představa dokonalosti, vysněný cíl, předmět touhy, iluze, vzor, ideální obraz určující myšlení a činnost. Ve filozofii se v případě ideálu jedná o významový útvar, který obsahuje představu něčeho dokonalého, a psychologické hledisko chápe ideál jako soubor žádoucích vysokých cílů. Podle S. Kučerové ideály „dávají smysl lidské existenci jako perspektivy, projekty, regulativy, poslední cíle našich snah a tužeb“. Kučerová se domnívá, že ideály jsou obecné v různých rovinách (osobní, skupinové, národní, všelidské.), charakterizuje je svoboda vytvoření, autentičnost našich citů, vůle i našeho rozumu.

2.2.4 Vliv rodiny na hodnotový systém mládeže

Ve společenských vědách, a z nich především v sociální psychologii a sociologii, je poměrně frekventovaným pojmem *sociální skupina*. Tato skupina má vlastní systém vazeb, hodnot, cílů a norem regulujících chování jednotlivých členů. Sociální skupiny dělíme buď podle velikosti, kdy rozlišujeme malé a velké, anebo podle povahy existujících skupinových vazeb, pak jsou primární a sekundární. Dle tohoto způsobu rozlišení lze rodinu považovat za sociální skupinou malou a primární. To znamená, že se vyznačuje malým počtem členů (do 20) a je pro ni typická interakce „tváří v tvář“.

³⁸KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 76. ISBN 80-85668-34-3

³⁹KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 76. ISBN 80-85668-34-3

⁴⁰KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 76. ISBN 80-85668-34-3

⁴¹KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 77. ISBN 80-85668-34-3

⁴²KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: Paido, 1996. s. 77. ISBN 80-85668-34-3

Kraus považuje rodinu za „*institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimž existují rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby*“⁴³ nebo také uvádí, že je to „*systémový celek, který je schopný reprodukce svých základních podmínek.*“ Přičemž za výchozí znak každé rodiny je pokládána existence nejméně jednoho dítěte bez zřetele na jeho věk. Svou roli při formování a utváření hodnot a základů mravní výchovy plní rodina prostřednictvím svých funkcí, jež jsou:

- **biologicko-reprodukční**
- **sociálně ekonomická**
- **socializačně výchovná**
- **sociálně psychologické podpory**
- **citová**

Významná je v tomto ohledu zejména funkce socializačně výchovná, neboť právě v procesu socializace se dítě (dospívající) učí přizpůsobovat se sociálnímu životu a osvojovat si základní návyky a způsoby chování vyžadované společností, včetně hodnotových orientací a vzorů. Situace je dnes o to komplikovanější, že žijeme ve velmi dynamické a hektické době s častými změnami, jimž podléhá samozřejmě i česká společnost. Někteří sociologové dokonce hovoří v posledních letech o krizi rodiny. Jaká tedy je současná rodina? Její charakteristiku výmluvně provádí Kraus a je následující:⁴⁴

1. *Množství funkcí rodiny převzaly jiné sociální instituce, (výchovná).*
2. *Oblast zakládání rodiny ztrácí svoji ritualizovanou podobu, (ne manželství).*
3. *Snižuje se stabilita rodiny, (vysoká rozvodovost).*
4. *Mění se celková struktura rodiny, (jednočlenné domácnosti).*
5. *Rozvoj antikoncepce a plánovaného rodičovství.*
6. *Prodloužení délky života a tím i trvání rodiny po odchodu dětí.*
7. *K proměnám dochází v organizaci rodinného cyklu, (pozdější rodičovství, práce v důchodu).*
8. *Zvyšují se nároky na čas rodičů strávený v pracovním procesu, (je ho méně na děti).*
9. *Přibývá dvoukariérových manželství, (vzdělanost a kvalifikovanost žen roste).*

---

⁴³KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 78-84. ISBN 80-7315-004-2

⁴⁴KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 83-84. ISBN 80-7315-004-2

Je zřejmé, že faktorů, které v současné době negativně působí na výchovný vliv rodiny, je ještě více, ať už jde o dezintegraci rodinného života, nebo problémy související s proměnami životního stylu a způsobu trávení společného volného času. Stále více rodin vyhledává jeho pasivní prožití ve velkých obchodních centrech, rodiče jsou velmi časově vytíženi, a rodina, jako taková, spolu tráví pohromadě daleko méně času, než tomu bývalo kdysi.

2.2.5 Škola a její podíl na formování hodnot

Další významnou sociální skupinou, jež se podílí na formování hodnot, přestože dochází ke změnám a její transformaci, je škola, konkrétně také školní třída a pedagogové. Z pohledu sociální psychologie se jedná o skupinu malou, a sekundární.

Tak, jako se mění charakter a funkce dnešní rodiny i české školství prošlo mnoha změnami. Přibývají nové koncepce a plány, které bourají po desetiletí platné a zaběhnuté postupy a schémata. Jaké funkce by měla dnešní škola plnit? Na tuto otázku se pokouší odpovědět ve své publikaci Kraus. Uvádí a popisuje funkce:

- **Socializační** – klade větší důraz na celkový osobnostní rozvoj, přičemž nutností je zaměřením se na rozhodovací procesy a utváření sociálních dovedností, schopnosti pružně reagovat na rychlé změny života,
- **Pečovatelkou** – týká se zabezpečení podmínek z hlediska zdraví, bezpečnosti a psychické pohody,
- **Rekreační** - podstata této funkce je sahá za hranice vyučování a míří do sféry volného času,
- **Poradenskou** – měla by se týkat nejen dětí a rodičů, ale i učitelů, nejen profesionální orientace, ale i studijních předpokladů a osobnostních zvláštností,
- **Profesionalizační** – napomáhá k zaujetí místa v pracovním světě,
- **Selektivní** – stupeň a typ školy zde dopomáhá k určité pracovní pozici a společenské prestiži.

Do jaké míry plní školy tyto výše zmiňované funkce, je zcela individuální záležitost. Každá škola má své specifické problémy, se kterými se potýká, a různé metody, jak se s nimi vyrovnává. Jisté je, že české školství prochází celkovou transformací, která má za následek svá pozitiva, jako právě nové moderní vyučovací koncepce a plány, ale

také svá negativa, jakými je financování školství a z toho plynoucí tržní chování škol, v posledních letech také přibývá vysoká fluktuace v rámci pedagogických sborů. Ta má za následek jednak méně informací o žácích a studentech obecně, ale bohužel také i menší zájem o ně samotné.

Být pedagogem v dnešní době je rovněž úkol nelehký, jelikož v naší společnosti celkově klesá respekt k autoritám. Na pedagogy jsou kladeny stále větší nároky, a to jak ze strany vedení škol či institucí, tak ze strany rodičů. Dobrý pedagog by měl být kompaktní osobností schopnou zařadit do výuky inovativní metody a postupy, umět komunikovat se svými studenty i jejich rodiči, a zároveň zůstat osobností a snažit se jít příkladem a být svým svěřencům dobrým vzorem. Domnívám se, že pak může škola, nebo každý její dobrý pedagog pozitivně ovlivňovat názory, postoje a hodnotový systém svých žáků a studentů.

2.2.6 Vrstevnické skupiny

Mezi typické charakteristiky adolescentů patří to, že inklinují k názorům svých vrstevníků, často je přebírají a nezřídka se také podle nich chovají. Jedná se o přirozenou potřebu konfrontovat své názory a postoje s někým, kdo je jim věkově blízký a uvažuje podobně. V tomto věkovém období se objevuje touha někam patřit, být součástí nějaké skupiny, a to hlavně v případech, kdy se jedincům nedostává morální podpory a nemají zájem v rodině. Vrstevnické skupiny popisuje Kraus následně: „*Jsou to typické primární skupiny, charakterizované bezprostředními kontakty (tváří v tvář), silným pocitem příslušnosti ke skupině (identifikace vyjadřovaná zájmem „my“)*“.⁴⁵

Co se týče členění, můžeme vrstevnické skupiny dělit podle velikosti, nebo podle složení (např. náboženské, sociální). Liší se od sebe cíli a normami, kterými se řídí, a mohou mít na mládež buď velmi pozitivní nebo také negativní vliv (party, gangy). Dále se dají rozlišit dle způsobu vzniku, buď se jedná o vznik *spontánní*, tedy dobrovolný a přirozený nebo *formální* (předem určený a organizovaný). Na trend rostoucího vlivu vrstevnických skupin poukazuje i Kraus, když konstatuje, že: „*V roce 1989 uvádělo jen 16% středoškoláků, že v případě řešení různých těžkostí a problémů hledají oporu u svých*

---

⁴⁵KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 132. ISBN 80-7315-004-2

vrstevníků. V roce 1991 už to bylo přes 27% a v roce 1996 dokonce již téměř 40%: téměř trojnásobně více než u rodičů".⁴⁶

Na základě uvedených faktů není pochyb o tom, že vrstevnická skupina hraje důležitou roli v socializačním procesu mládeže a rovněž má značný vliv na utváření hodnotového žebříčku dospívajících jedinců.

---

⁴⁶KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 132. ISBN 80-7315-004-2

2.3 Masmédia, jejich role a funkce

Pro současný vývoj a trend ve společnosti je typické, že jsou její jednotliví členové nejen příslušníky různě velkých sociálních skupin, avšak také, a to bohužel v čím dál tím větší míře součástí masové společnosti. Je jasné, že taková společnost snadno přijímá mínění masových médií a zaujímá pasivní postoj k názorům autorit. Z toho též vyplývá sílící význam medializace prostřednictvím masových komunikačních prostředků (masmédií). Vymezení pojmu masové (hromadné) komunikační (sdělovací) prostředky je možno provést různě, záleží, který náhled upřednostníme. Kraus uvádí pojetí Casimirovo, že jsou to „sdělovací (především znakové) systémy, akty a prostředky, pomocí nichž jsou zprávy zakódované v těchto systémech předávány konzumentům, velkému, anonymnímu a heterogennímu souboru adresátů“.⁴⁷

Masové sdělovací prostředky nás z historického hlediska provázejí poměrně krátkou dobu, vyvíjely se a jejich vliv vzrůstal spolu s technickou vyspělostí lidstva. V současné době můžeme rozdělovat masmédia na:

- **tisk** - patří sem knihy, ale v současné době rozhodující roli hrají noviny a časopisy,
- **rozhlas** - zpravodajské relace, diskusní pořady atd.,
- **televize** - zpravodajské relace, diskusní pořady, pořady o celebritách atd.,
- **internet** - možnost výběru z velkého množství informací, takřka neomezené komunikační možnosti (elektronická pošta, chaty).

Jiné možné rozdělení (z hlediska způsobu prezentace) podle Saka⁴⁸ je na masmédia:

- **tištěná** - noviny, časopisy, knihy,
- **elektronická** - rozhlas, televize, video, počítač, internet atd.

V úvahu také přichází podívat se na ně z hlediska vlastnického vztahu. Pak jsou:

- **veřejná** (veřejnoprávní) - vlastníkem je stát,
- **soukromá** (soukromoprávní) - vlastníkem je soukromá fyzická nebo právnická osoba.

Důsledkem působení masových komunikačních prostředků je vznik tzv. *masové kultury*. Tento pojem je dnes chápán poměrně dosti negativně. Masmédia na jedné straně

⁴⁷KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 61. ISBN 80-7315-004-2

⁴⁸SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s.89. ISBN 80-86320-33-2

velmi výrazně přispívají k formování jednotné masové společnosti, která prahne po produktech masové kultury, ale na druhé straně současně plní ve společnosti celou řadu pozitivních a v některých případech i nezastupitelných funkcí. Je pochopitelné, že kvalita jejich naplňování současnými hromadnými sdělovacími prostředky v naší společnosti je rozdílná, a média se s touto úlohou vyrovnávají tu lépe, tu hůře. U soukromých se setkáváme spíše s tím, že do popředí vystupují hlavně funkce manipulativní (všudypřítomné reklamy, ale bohužel jsou to někdy i publicistické pořady a reportáže), hédonistická a zábavná. Některé funkce jsou deformovány jako např. kulturní (mravními a hodnotovými ideály jsou celebrity z oblasti sportu, filmu, velmi poskromnu z vědy), hodnotová a socializační (hodnoty jakými jsou úspěch, kariéra, peníze, egoismus jsou prezentovány jako základní a nutné k normálnímu životu). Minimálně je plněna funkce estetická, stimulační či výchovná (viz. pokleslá úroveň zábavných pořadů). Jen o něco málo lépe jsou na tom veřejnoprávní média, i když i zde je v poslední době patrný příklon ke komercializaci a tendence uvádět myšlenkově sice méně náročná, ale o to většímu počtu diváků a posluchačů srozumitelnější, díla (seriály).

Sak⁴⁹ poznamenává, že život a tedy i hodnotový systém současného člověka je významně ovlivněn masovými sdělovacími prostředky, dokonce se právě ony stávají nedílnou součástí jeho práce i volnočasových aktivit.

Podle Saka je „*životní styl současného člověka významně ovlivněn hromadnými sdělovacími prostředky a využívání masmédií je neoddělitelnou součástí života člověka*“.⁵⁰ V posledních letech mají i relativně nová média velkou konkurenci, ať už jde o internet, osobní počítače (notebooky), tablety, produkty oblíbené značky Apple, nebo v neposlední řadě o chytré telefony různých značek, s kterými se doslova v posledních letech „roztrhl pytel“.

Jednou ze základních funkcí, již by měla média plnit, je funkce informativní, která je podle názoru Saka⁵¹ v současné době naplňována nedostatečně, někdy dokonce vůbec. Uvádí, že se velmi často hovoří o tom, že řadový občan, mládež nevyjímaje, je dnes zahlcován informacemi. Při podrobnějším rozboru však nezbyvá než s politováním konstatovat, že to co se na člověka valí, nejsou informace, ale tok sdělení, které často ani žádnou informaci v pravém smyslu toho slova nepřinášejí. Sak zde užívá označení

---

⁴⁹SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s.89. ISBN 80-86320-33-2

⁵⁰SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s.89. ISBN 80-86320-33-2

⁵¹SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 208. ISBN 80-86320-33-2

mediální smog, jenž představují různé sponzorské vzkazy, upoutávky a v neposlední řadě hlavně reklama. Hlavně ve vysílání komerčních stanic, ať už rozhlasových, či televizních, se někdy mluví o televizním programu jako o „vatě mezi vysíláním reklamy.“

Velmi podrobně se výčtem funkcí masových komunikačních prostředků a také jejich rozbohem zabývá Kraus⁵², který rozlišuje čtyři funkce základní (informativní, komunikativní, formativní a rekreativní), jež jsou dále rozčleněny na další subfunkce.

Funkce masmédií:

1. **Informativní** (poskytování informací, dat a zpráv adresátu)
  - **Hodnotová** (reprezentace duchovních hodnot),
  - **Hodnotící** (hodnocení formou a způsobem prezentace),
  - **Kognitivní** (zprostředkování poznání),
  - **Vzdělávací** (rozšiřování obzoru a kultivace osobnosti),
  - **Petrifikační** (uchovávání obrazu světa doby).

2. **Komunikativní** (spojení a přenos sdělení)
  - **Socializační** (zprostředkovávání zkušeností, názorů a pocitů),
  - **Stimulační** (podněcování senzibility, fantazie a imaginace),
  - **Kulturní** (poznávání a přejímání hodnot a ideálů),
  - **Kompenzační** (uspokojování potřeb osobnostního vyrovnání).

3. **Formativní** (utváření názorů a postojů adresátů)
  - **Humanizační** (zlidšťování a upevňování altruismu),
  - **Výchovná** (utváření, kultivace, vedení a výchova jedince),
  - **Akulturační** (usnadnění adaptace imigrantů),
  - **Estetická** (kultivace vnímání krásy a vztahu ke krásě),
  - **Magická** (překračování do transcendentna),
  - **Defrustrační** (odstraňování deprese a pocitů bezvýchodnosti),
  - **Manipulativní** (propagandistické a reklamní ovlivňování).

---

⁵²KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 64-65. ISBN 80-7315-004-2

4. **Rekrativní** (prostředek regenerace, odpočinku, zábavy)

- **Relaxační** (navozování duševní rovnováhy),
- **Solitární** (vyvolání pocitu sociálního osvobození),
- **Desolitární** (zprostředkování kontaktu se světem),
- **Hedonistická** (provokace a prezentace požitků a rozkoše),
- **Zábavná** (zprostředkování odpočinku a zábavy).

Vliv masových komunikačních prostředků je v dnešní době obrovský a dá se předpokládat, že i nadále poroste. Kraus⁵³ k tomu podotýká, že: „*Média tak spoluvytvářejí svět a hodnotovou strukturu každého z nás. Děti a mládež přesvědčují o své nepostradatelnosti a jedinečnosti a ve svých důsledcích tak jejich identitu posilují*“. A dále pak: „*Kultura už přestala být svébytností jedince. Je neosobní a zcela (až na vzácné výjimky) podléhá trhu. Skutečná osobní svoboda se v podmínkách mediální kultury ztrácí, mění se v pseudosvobodu a ve svých důsledcích až v totální nescobodu. Mizí vědomí kontinuity, člověk se ocitá sám uprostřed davu stejně osamělých jedinců. Je zřejmé, že za tohoto stavu nelze dospět k vyzrálé osobnosti a moudrosti.*“

Jsou tedy rodiče a škola ve svých snahách usměrnit nebo alespoň utlumit vliv masových médií na nejmladší generaci (děti a mládež) odsouzeni předem k nezdaru? Na první pohled by se mohlo zdát, že je to boj s větrnými mlýny. Přesto není možné na řešení tohoto problému rezignovat. Jisté řešení nabízí i Kraus⁵⁴, který vidí v podstatě dvě cesty:

Tou první je snaha o oslabení negativního vlivu masmédií důkladnou analýzou (obsahovou, estetickou, formální) jejich produktů (časopis, televizní pořad atd.), jimž mládež věnuje pozornost a vyhodnocením jejich nedostatků (stereotypnost, nepřirozenost atd.). Ta druhá znamená, pokusit se vzbudit i v kulturně a esteticky jinak formovaném jedinci touhu po základních, přirozených estetických aktivitách a stimulovat potřebu jejich poznání, procítění a intenzivního prožitku. Obě cesty samozřejmě předpokládají určitou časovou náročnost a také vůli oprostít se od konzumních stereotypů, ale hlavně projevat zájem o to, čím se mládež ve volném čase zabývá a jaké jsou její problémy.

---

⁵³KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 73-74. ISBN 80-7315-004-2

⁵⁴KRAUS, B. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. s. 75-76. ISBN 80-7315-004-2

2.3.1 Internet, jeho klady a zápory

V této podkapitole své práce bych se chtěla věnovat elektronickému médiu, které do našich životů a domovů doslova vtrhlo na konci minulého tisíciletí a zcela bezkonkurenčně, co do počtu sdělení i informací, převálcovalo svými možnostmi média ostatní. Mám na mysli samozřejmě internet. Málo se ví, že podobně jako počítač i myšlenka internetu vznikla na vojenské půdě, a že byl vyvíjen v rámci obranného projektu ARPANET⁵⁵ (Advanced Research Project Agency), který byl v šedesátých letech realizován Pentagonem. Vznikl tedy už v období studené války z potřeby vytvořit komunikační systém, jenž by neměl žádné řídicí centrum (byl by decentralizovaný), a jenž by v případě konfliktu nemohl být vyřazen z provozu.

Poté, co se nejdříve dostal na akademickou půdu, začíná se v devadesátých letech šířit z univerzit dále a začíná jeho hektický vývoj. Prostřednictvím služby WWW neboli World Wide Web se internet stává prostředkem komunikace a prezentace informací z nejrůznějších oblastí lidského života. Z původní, ve velké míře nekomerční iniciativy se však postupem doby stává velmi výhodný obchodní artikl. Sak se k tomu vyjadřuje ve své knize, když cituje P. Lévyho: „*Už se tu jedná o věc velkých peněz. Doba nadšenců a utopií skončila*“.⁵⁶

Internet je řazen mezi masmédiá, ale určitým způsobem však jejich charakteristiku nenaplnuje, dokonce ji překračuje. Sak uvádí názor M. Šmída, který říká: „*Internet je totiž komunikačním prostředím, nikoli pouhým komunikačním prostředkem*“.⁵⁷

Na internetu se objevuje stále více reklamy, spamů a jiného balastu. Většinou zde neprobíhá masová komunikace, ale komunikace interpersonální, zprostředkovaná sítí počítačů. A tak se internet vlastně vymyká tradičním definicím a pravidlům vytvořeným pro prostředky masové komunikace. Jaké jsou tedy možnosti internetu ve vztahu k ovlivňování výběru určitých hodnot a tím pádem i formování hodnotového systému a hodnotové orientace u současné mládeže? Odpověď na tuto otázku podle mého názoru není úplně jednoduchá i vzhledem k tomu, po jak krátkou dobu, ve srovnání s ostatními médii, se s internetem setkáváme a využíváme ho. Spíš bych na tomto místě uvedla, jaké možnosti v sobě tato nejmodernější informační a komunikační technologie skrývá. V prvé

---

⁵⁵SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 190-193. ISBN 80-86320-33-2

⁵⁶SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 191. ISBN 80-86320-33-2

⁵⁷SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 191. ISBN 80-86320-33-2

řadě je třeba vyzdvihnout obrovské množství sdělení a hlavně informací, které nabízí. A právě v souvislosti s tímto množstvím vyvstává nutnost jejich třídění a výběru. Mládež tak sice na jedné straně má k dispozici téměř snad nevyčerpatelný zdroj informací o čemkoliv, na straně druhé se musí naučit se v nich orientovat a vyhledávat informace správné. Protože informace, jež vyhledat neumí, byť jsou přístupné, ztrácejí svou hodnotu. V souvislosti s tím vyvstává problém kvality a věrohodnosti poskytovaných faktů. Zdaleka ne vše, co je na internetových stránkách uvedeno, je pravdivé. Právě vzhledem k tomu, že na internetu má možnost uvádět informace v podstatě neomezený počet jedinců, skupin, institucí atd., není jednoduché rozpoznat, či sdělení jsou pravdivá, či naopak zavádějící či dokonce manipulativní anebo lživá.

Druhou možností, již internet poskytuje, je nejen informace pasivně přijímat, ale také je sám poskytovat, dokonce se o ně dělit, tedy komunikovat s ostatními jedinci, a to ať už formou e-mailu, anebo chatu. A tato forma komunikace není nikterak omezována, co do času a vzdálenosti, ale může mít a má samozřejmě svá rizika spočívající zejména v anonymitě protějšku, s nímž je komunikace vedena. O užitečnosti komunikace prostřednictvím internetu ví svoje i tzv. celebrity, ať už z oblasti zábavy, anebo nově i politici, o čemž svědčí i hojně zakládání tzv. blogů, což jsou jakési jejich soukromé webové stránky. Obrovskou výhodou internetu je rovněž jeho neomezenost časová a prostorová, není omezen vysílacím časem a dostupností signálu. S tím souvisí i jeho schopnost neobyčejně pružně reagovat na aktuální situaci, ale současně s tím i možnost kdykoliv vyvolat jakékoliv z dřívějších sdělení. V souvislosti s internetem se Sak⁵⁸ zmiňuje ve své knize o jednom pojmu a sice o „*digitalizaci lidské osobnosti*“. Má na mysli zejména to, že se člověk nachází v tzv. kyberprostoru (virtuální realitě), který je produktem interakce člověka a nových technologií, jenž rozvíjí u člověka ty složky osobnosti, jež jsou právě v této interakci funkční a potřebné, ale naopak se nemusí rozvíjet ty, které potřebuje pro život v přirozeném světě. Zejména u některých jedinců z řad mládeže pak hrozí, že se snaží čím dál tím víc pobývat ve virtuální realitě na úkor světa skutečných lidí a vztahů.

Vždyť už dnes je možné vytvořit v tomto kyberprostoru svého dvojníka, jenž si zde žije téměř vlastním životem a může realizovat přání a touhy, které jsou v reálném světě nedostupné. Příkladem aktivit, které probíhají prostřednictvím internetu mohou být nákupy, cestování, seznamování, ale i vzdělávání se (e-learning). Tuto část věnovanou internetu a jeho možnostem v působení na hodnotový systém mládeže bych uzavřela

---

⁵⁸SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 211. ISBN 80-86320-33-2

konstatováním, že jeho možnosti v tomto směru jsou obrovské a dosud možná ne zcela odhalené, ale stejně veliké je i nebezpečí, že může být toto nejnovější elektronické médium zneužito zejména ke komerčním a manipulativním účelům, což je koneckonců patrné již dnes.

2.3.2 Sociální sítě

Sociální síť⁵⁹ nebo společenská síť (z anglického *social network*) je služba na internetu, která umožňuje registrovaným členům vytvářet osobní, firemní, také veřejný nebo částečně veřejný profil, kdy členové spolu navzájem mohou komunikovat, sdílet informace, fotografie, videa, provozovat chat a další aktivity. Někdy lze za sociální síť považovat i různá internetová diskusní fóra, kde si uživatelé vyměňují své zkušenosti, názory a poznatky na různá vybraná témata (např. těhotenství, automobily, finanční poradenství, apod.).

Komunikace na sociálních sítích může probíhat buď v soukromí mezi dvěma uživateli, anebo nejčastěji hromadně mezi uživatelem a skupinou s ním propojených dalších uživatelů. Pojmenování pochází ze sociologického pojmu *sociální síť*⁶⁰, kdy se jedná o skupinu lidí, která spolu udržuje kontakt a komunikuje mezi sebou za použití různých prostředků.

V současné době je největší a nejznámější sociální sítí na světě Facebook s téměř miliardou uživatelů⁶¹ (červen 2013), který vznikl v roce 2004 původně jako sociální síť pro studenty Harvardské univerzity. V současné době slouží Facebook – vyjma osobních, firemních a skupinových profilů a propojování přátel – také jako herní server, pro internetová fóra, ukládání a sdílení multimédií. Je také první sociální sítí, na které si firmy mohou zřizovat plnohodnotný e-shop, dokonce má připraven svůj vlastní platební nástroj *Facebook Credits*, kterým lze hradit zboží či služby.⁶²

Podle mnohých studií mají sociální sítě a čas na nich strávený negativní dopad na reálný a skutečný život nejen mládeže, ale každého člověka, protože skrze komunikaci

---

⁵⁹Zdroj: Cs.wikipedia.org

⁶⁰Zdroj: Cs.wikipedia.org

⁶¹Zdroj: Cs.wikipedia.org

⁶²Zdroj: Cs.wikipedia.org

s druhými lidmi na sociálních sítích je projevena důvěra a jde o to, jak moc těm druhým věřím. Dalo by se říci, že se na sociálních sítích člověk odhaluje, a nakonec vše může vyústit až v úplnou ztrátu důvěry ve smyslu negativního vnímání sebe sama, své spokojenosti a života.

Všeobecně panuje názor, že uživatelé sociálních sítí jsou zejména z generace dnešních teenagerů, nicméně tento názor se nezakládá na pravdě. V současné době převažují dospělí uživatelé, např. 50 % uživatelů Facebooku v České republice spadá do věkové kategorie 25-35 let.⁶³

Je třeba vzít ovšem v úvahu, že je možné mít na facebookovém profilu zkreslené osobní informace, což využívají hojně právě teenageři, když uvádějí věk, který neodpovídá realitě. Já osobně mám na této sociální síti svůj profil, a využívám jej především pro komunikaci s blízkými lidmi, kteří žijí daleko a nevidím je tak často, anebo komunikuji s dobrými přáteli a kolegy. Vyhovuje mi forma chatu, a také možnost sdílení fotografií, pozvánek na různé akce apod. Uvědomuji si ale rovněž riziko možného zneužití, proto jsem na této síti pod přezdívkou. Zároveň jsem zde správcem firemního profilu, který se konkrétně týká mateřské školky, kde pracuji.

Na Facebooku mám na svém profilu i pár teenagerů z řad mých bývalých žáků, nebo se jedná o mnohem mladší sourozence mých přátel, tedy mám přehled o tom, co sdílejí v rámci sítě. Dle mého názoru se hlavně náctileté dívky hodně odhalují a vystavují na odív v provokativních pózách. Také si nelze nevšimnout, že dnešní mládež, hlavně ve věkové kategorii 15-20 let, používá v komunikaci mezi sebou a obecně v prezentování se, vysloveně vulgární a hrubá slova. Určitě to nelze aplikovat na všechny jedince této věkové skupiny, důležitou roli hraje vzdělání, zázemí a sociální status dané rodiny. Jsem přesvědčená o tom, že by rodiče měli vědět, jak jejich děti tráví volný čas, varovat je před možným rizikem zneužití, které na různých sítích číhá, a otevřeně s nimi komunikovat.

Mezi další nejznámější sociální sítě patří:⁶⁴

- **Twitter** - vznikl v roce 2006 a slouží především pro tzv. mikroblogy,
- **Instagram** – volně dostupná aplikace pro platformu iOS (Apple), Android, a Windows Phone 8, která svým uživatelům umožňuje sdílení fotografií. K tomu slouží spousta filtrů, které lze na pořízenou fotografii aplikovat,

---

⁶³Zdroj: Cs.wikipedia.org

⁶⁴Zdroj: Cs.wikipedia.org

- **Google+** - vznikl v roce 2011 jako obdoba Facebooku, hlavní rozdíl ale spočívá v nastavení sdílení přes tzv. kruhy, do kterých lze rozdělit jednotlivé osoby,
- **LinkedIn** – vznikl v roce 2003 a slouží pro internetové profily a pracovní životopisy, jde o pracovní sociální síť,
- **Myspace** – vznikl v roce 2003 a jedná se o druhou nejpoužívanější sociální síť na světě.

Mezi známé české sociální sítě se řadí např. Spolužáci.cz, Lidé.cz, Líbímseti.cz, Moovy.cz, Blog.cz anebo ČSFD.cz, což je sociální síť pro filmové fanoušky. Poté, co byla v r. 2008 spuštěna česká verze Facebooku, zájem o tyto sociální sítě a komunity začal upadat, a do roku 2012 došlo k poklesu zobrazení stránek např. u serveru Blog.cz o 75%, u Libimseti.cz byl zaznamenán pokles dokonce o 90%.⁶⁵

Jaká bude budoucnost sociálních sítí, není snadné odhadnout, ale již nyní je patrný jejich masivní vliv. Dříve byly nejnavštěvovanějšími stránkami internetu různé vyhledavače v čele s Googlem, v současné době dvě přední pozice atakují sociální síť Facebook spolu s YouTube.⁶⁶ Sociální sítě jsou jedněmi obdivovány a favorizovány, jinými zase odsuzovány a zatracovány. Již dnes je jasné, že hrají důležitou roli v komunikaci dnešní mládeže, a změnily i její způsob trávení volného času. Jaký bude trend dál, mohou napovědět pouze fakta. Podle zprávy agentury Nielson z roku 2010⁶⁷ tráví Američané, pokud jsou on-line právě na sociálních sítích, na druhém místě se usadily on-line hry, a až třetí místo obsadil e-mail.

---

⁶⁵Zdroj: Cs.wikipedia.org

⁶⁶Zdroj: Cs.wikipedia.org

⁶⁷Zdroj: Cs.wikipedia.org

3. Praktická část

3.1 Vlastní šetření

Mám 12 let zkušeností a praxe v oblasti školství, dva roky jsem učila na 2. stupni základní školy, dále jsem jako lektor poskytovala soukromé hodiny mládeži, a to zejména formou doučování a přípravy na maturitu z anglického jazyka, který vyučuji. Chtěla jsem zjistit, jak to s dnešní mládeží vlastně je. Jestli je opravdu tak arogantní, sobecká, a sebestředná, nemá úctu k autoritám ani sociální citění, jak se o ní říká. Zajímalo mě, zda současná mládež uznává nějaké autority, hodnoty, a pokud ano, jaké. Odborná literatura i články se shodují, že pozice rodiny je v současné době oslabena, dokonce se hovoří o „krizi rodiny“, a že její funkci přebírají jiné instituce, a podílejí se tak významně na výchovném působení i formování hodnotové orientace mládeže. Také škola, zdá se, už nehraje tak klíčovou roli jako v minulosti. Charakter českého školství se rovněž mění, vzdělávací program má každá škola svůj vlastní, což může způsobovat komplikace např. při přechodu žáků z jedné školy na jinou. České školství jakoby tápalo, stálo na rozcestí, a nemělo ponětí, kudy se dále vydat. Zdá se, že jsou to zejména vrstevníci, kteří hrají rozhodující roli v utváření hodnotového systému a orientace dnešní mládeže. Dále také nesmíme opomenout obrovský vliv médií, zejména internetu, a prostředí, kterým jsou adolescenti a mládež obklopani.

3.2 Cíl šetření

Sestavila jsem dotazník pro mládež ve věku 15-30 let s cílem zmapovat, koho vnímají mladí lidé jako autoritu, kam směřuje jejich hodnotová orientace, jaké jsou jejich postoje, a jakou roli v jejich životě hrají masmédiá a sociální sítě. Cílem výzkumné části je vystihnout potenciální vývojové trendy v této oblasti u mládeže ve věku 15-30 let a také porovnání vlivů genderových aspektů na sledované otázky.

3.3 Metodologie šetření

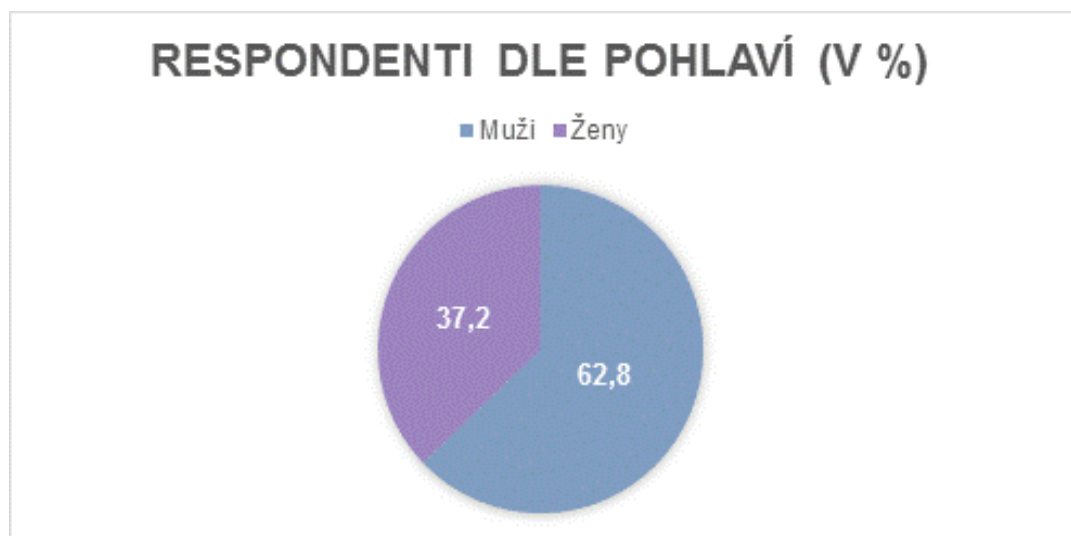
Jako nástroje ke zjištění potřebných dat jsem zvolila dotazník. Dotazník Survio (viz příloha č. 2) se dotýká tématu hodnot, autorit, masmédií a sociálních sítí. V dotazníku jsem použila odpovědi polo uzavřené tam, kde bylo potřeba získat konkrétní i textovou odpověď. Také odpovědi uzavřené. Dále jsem využila index hodnot 1-5, přičemž čím blíže je index hodnotě 5, tím silnější je hodnotová postojová identifikace s tvrzením, rovněž využívám bodové škály.

3.4 Charakteristika výzkumného souboru

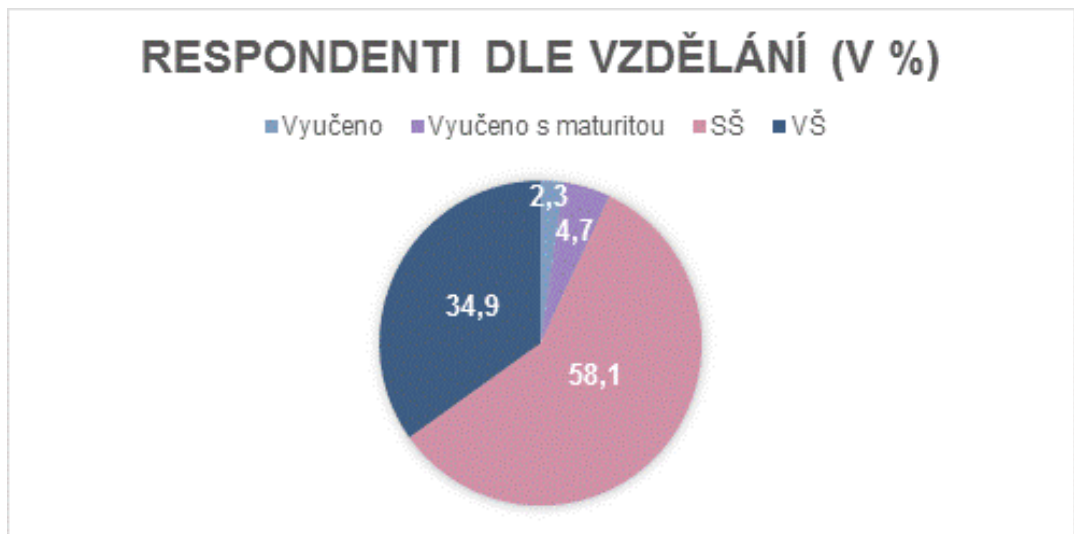
Výběrový soubor tvořilo celkem 80 respondentů ve věku 15-30 let, naprostá většina z nich žijící či studující v Praze. Výjimkou tvoří několik respondentů z dětského domova na severu Čech. Dotazník jsem rozdala v Domu dětí a mládeže na Praze 10, a dále pak sdílela prostřednictvím sociálních sítí, konkrétně Facebooku, což se ukázalo jako neefektivnější.

Výběrový soubor respondentů je, jak ukazují grafy, následující. Převažují ženy a středoškoláci s maturitou ve věku 20-25 let. Třetinu tvoří vysokoškoláci a jedinci ve věkové kategorii 25-30 let. Jedná se tedy o poměrně zajímavý soubor vzdělaných lidí ve věkové skupině časně dospělosti, což je dle vývojové psychologie věk od 20 do 25-30 let.

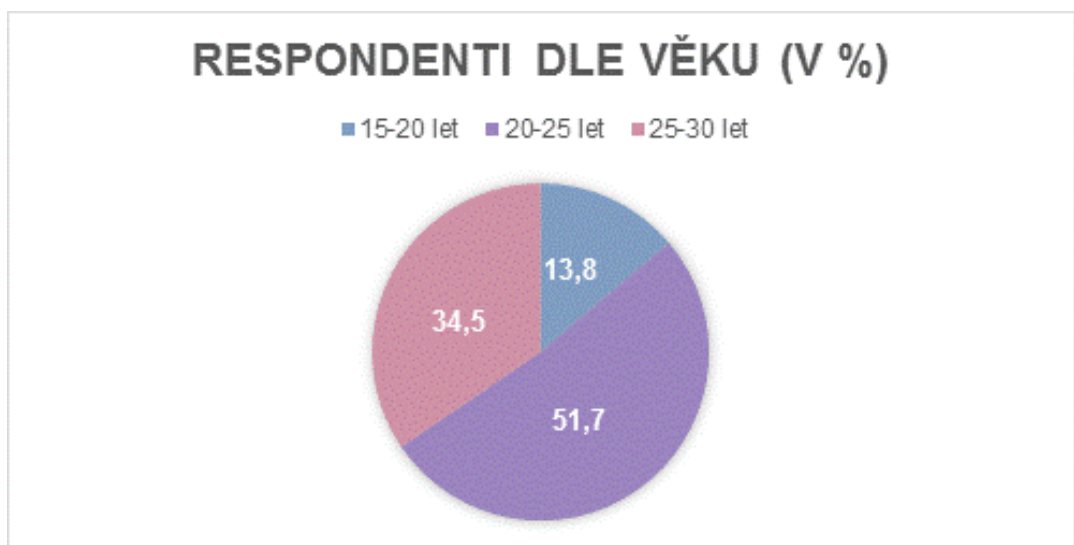
Graf č. 1 Rozdělení respondentů dle pohlaví (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 80$)

Graf č. 2 Rozdělení respondentů dle vzdělání (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 80$)

Graf č. 3 Rozdělení respondentů dle věku (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 80$)

3.5 Časový harmonogram šetření

Přípravná fáze šetření : leden- únor 2015 (zpracování projektu diplomové práce)

Teoretická část šetření: březen 2015 (konstrukce dotazníků)

Empirická část šetření : březen-duben 2015 (sběr dat)

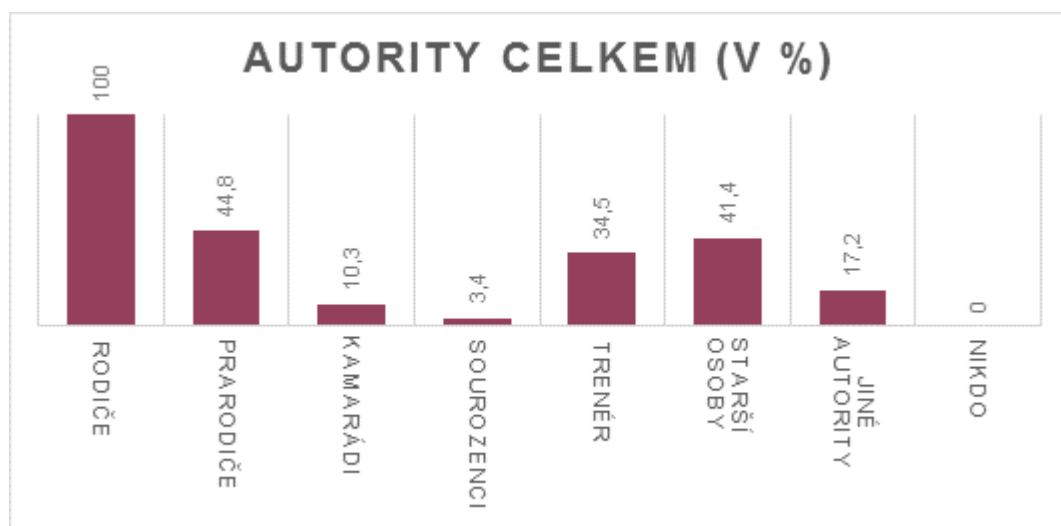
Zpracování výsledků: květen 2015

3.6 Žebříček hodnot – výsledky šetření

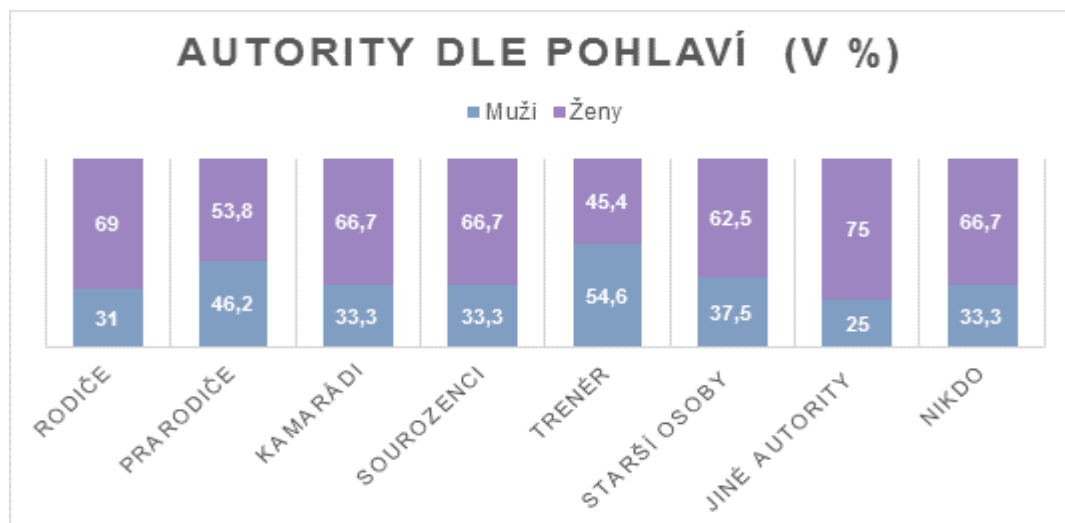
V první části jsem se zabývala otázkou autorit, jaké uznává mládež ve věku 15-30 let. Zajímalo mě, jaké povolání má pro ně největší autoritu a v jaké profesi vidí největší smysl. Otázky jsem koncipovala sama.

Překvapivě se ukázalo, že respondenti jako autoritu nejvíce vnímají rodiče, dále následují prarodiče, a starší osoby. Nejmenší autoritu z uvedeného výčtu mají sourozenci. Někteří uvedli jiné autority jako např. manžela, nadřízené a vedoucí v práci, učitele a policii.

Graf č. 4 Rozdělení autorit dle celkových výsledků (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 80$)

Graf č. 5 Rozdělení autorit dle pohlaví (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 80$)

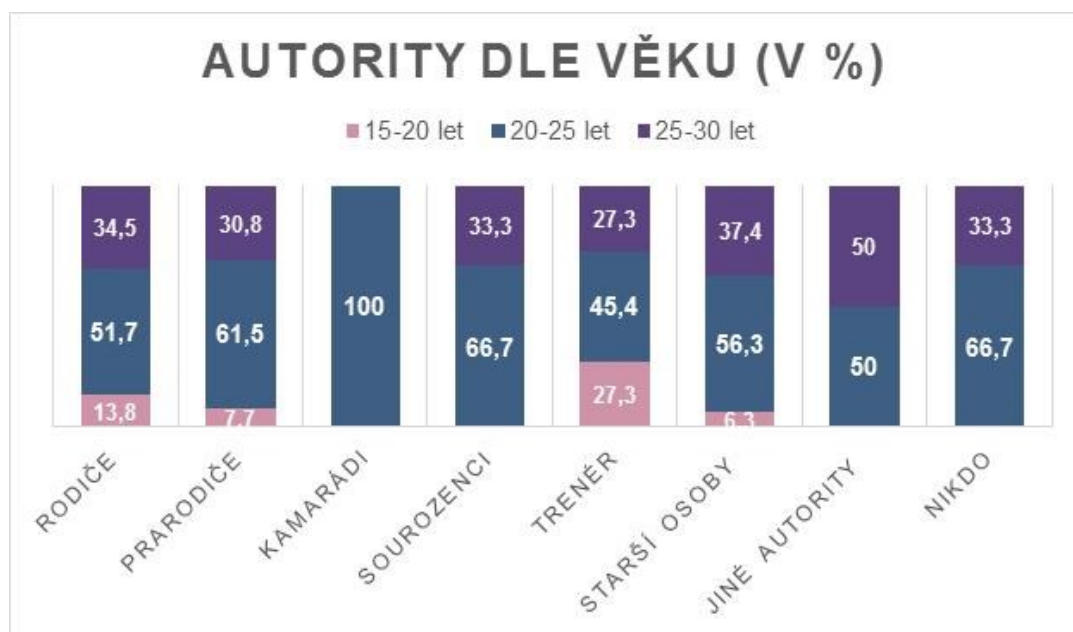
Z analýzy výsledů dle pohlaví lze vyčíst, že obecně autority více uznávají respondenti - ženy, s výjimkou autority trenérů, kterou favorizují naši respondenti - muži.

Co se věku týče, autority nejvíce uznávají respondenti ve věkové kategorii 20-25 let, velmi mě překvapilo vysoké procento u rodičů (více jak 50%), i prarodičů, (dokonce více jak 60%) a starších osob (více jak 55%). Z tohoto trendu lze vyzorovat, že si tato věková skupina váží a cení zkušeností starší generace - rodičů, prarodičů a starších osob obecně, a tím v jejich očích stoupá jejich autorita. Tato kategorie také nejvíce uznává autoritu trenérů, což ukazuje na aktivní trávení volného času, a to je jistě pozitivní jev. Také všichni respondenti z této věkové kategorie zaškrtnuli možnost autority kamaráda, čili se zde potvrzuje velký vliv vrstevnických skupin.

U respondentů - adolescentů ve věkové kategorii 15-20 let vedou trenéři, kdy téměř 30% z nich uvedlo tuto odpověď. V kategorii mladistvých a teenagerů rapidně klesá vnímání rodičů, prarodičů a starších osob jako autority, což je pro věk dospívání typické.

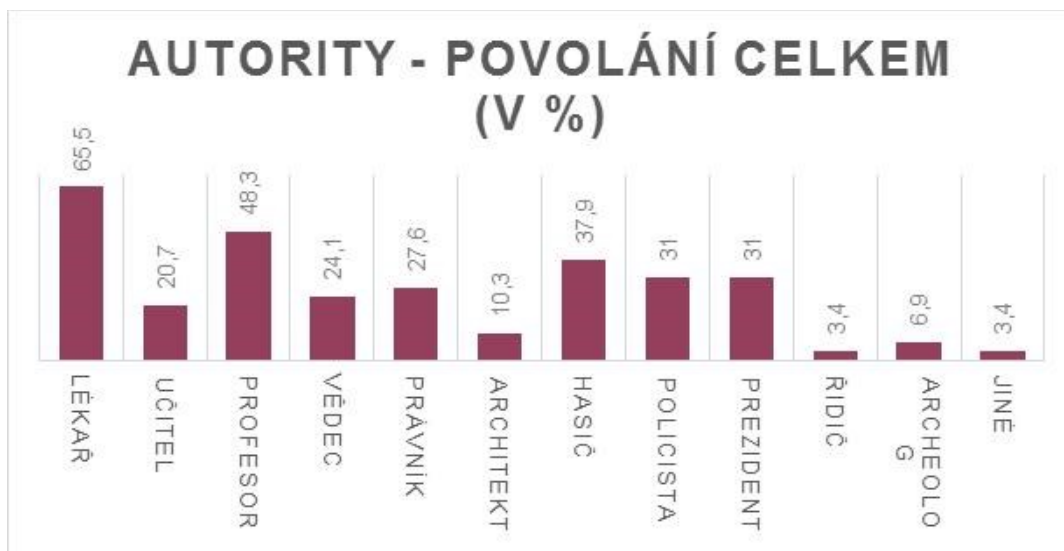
Respondenti ve věku 25-30 let nejvíce uznává starší osoby s výsledkem téměř 40% a dále pak následují rodiče.

Graf č. 6 Rozdělení autorit dle věku

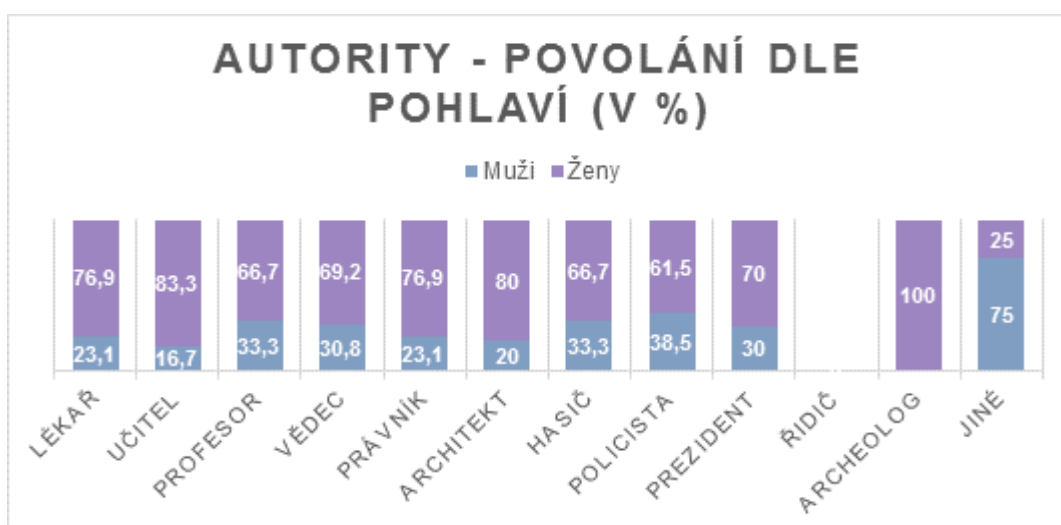
Co se týče vnímání **autorit podle povolání**, přední příčky obsadili lékaři, profesoři, a hasiči. Naopak nulovou autoritu získala povolání umělce, a spisovatele. Celkově se dá z grafu vyvodit, že pomáhající profese jako je lékař, bezkonkurenčně vítězí.

Graf č. 7 Rozdělení autorit – povolání dle celkových výsledků

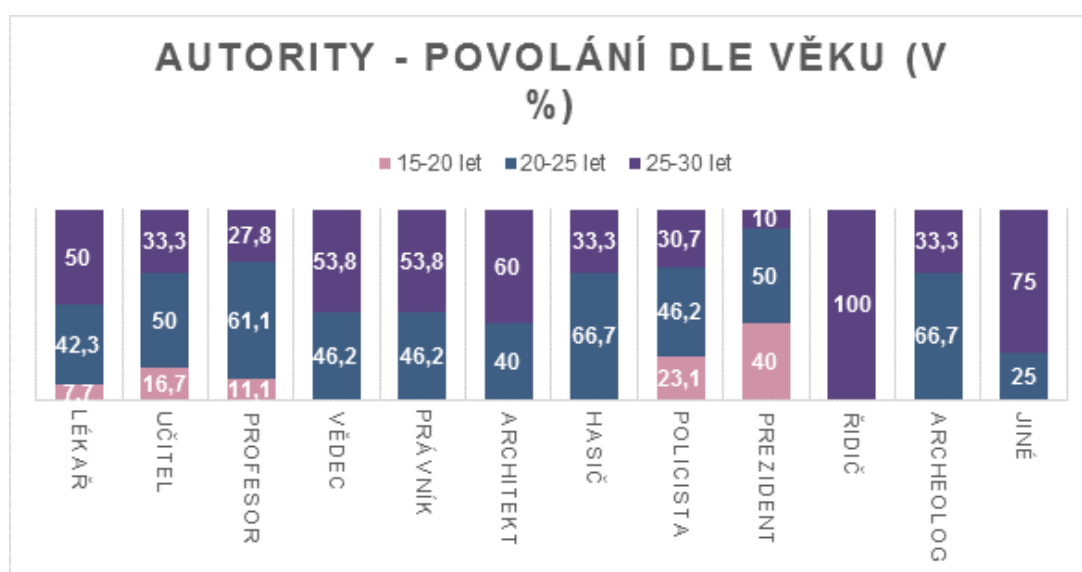
Dotazované ženy jako největší autoritu v této oblasti uvádějí učitele, architektky, třetí příčku shodně obsadili právníci a lékaři, muži si z výčtu povolání vybrali jako největší autoritu policisty, hasiče a profesory. 75% dotázaných mužů vidí autoritu v jiných povoláních. Za pozornost stojí poměrně vysoké hodnocení autority policisty, zejména u mužů a nejmladší věkové kategorie 15-20 let je to rozhodně překvapením. Těžko říci, zda stoupá prestiž policistů obecně, nebo je muži a adolescenti vidí jako hrdiny z filmů a seriálů, kterými mohou být ovlivněni.

Graf č. 8 Rozdělení autorit – povolání dle pohlaví

Největší autoritou pro teenagery ve věku 15-20 let je prezident se 40%, dále pak policista s 23%, a učitelé získali v této kategorii jen necelých 17%. V kategorii 20-25 let se nejvýše umístili archeologové a hasiči s 66,7 %, na druhém místě profesori, a o třetí místo se dělí prezident a učitel s 50%. Věková kategorie 25-30 let vnímá nejvíce jako autoritu architektky, vědce a právníky. Velké množství respondentů z této skupiny zahrlo položku „jiné“.

Graf č. 9 Rozdělení autorit – povolání dle věku

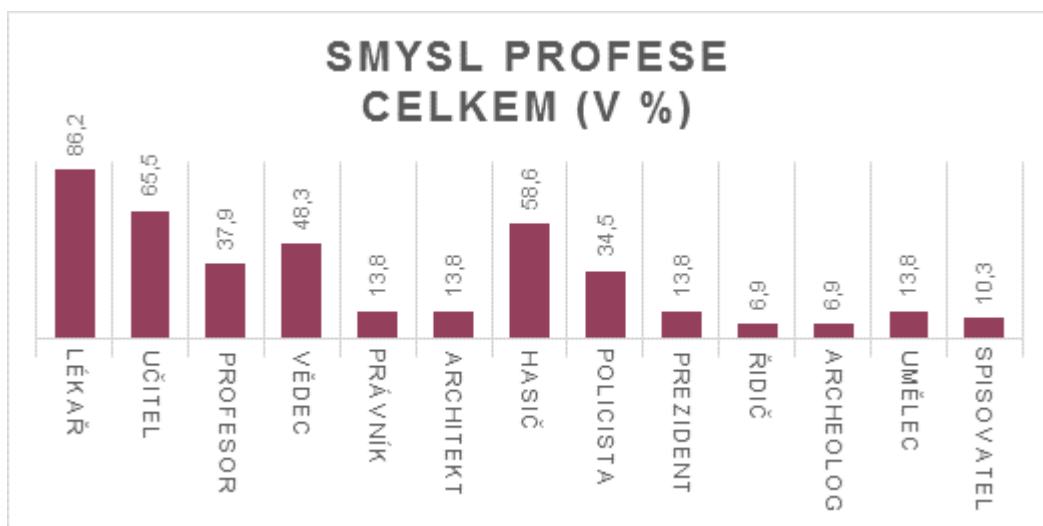

Největší **smysl** podle respondentů má povolání lékaře, které získalo 86,2%, na druhém místě skončili učitelé s 65,5% a na třetí příčce hasiči s 58,6%. Nejmenší smysl mají shodně s 6,9% povolání archeologa, řidiče a jiné. Lékaři si drží přední příčky dle autority i smyslu, v průzkumech dlouhodobě vítězí i co se týče prestiže. Potěšujícím faktem je to, že respondenti vnímají velice pozitivně smysl učitelské profese, a zařadili jej celkově na druhé místo.

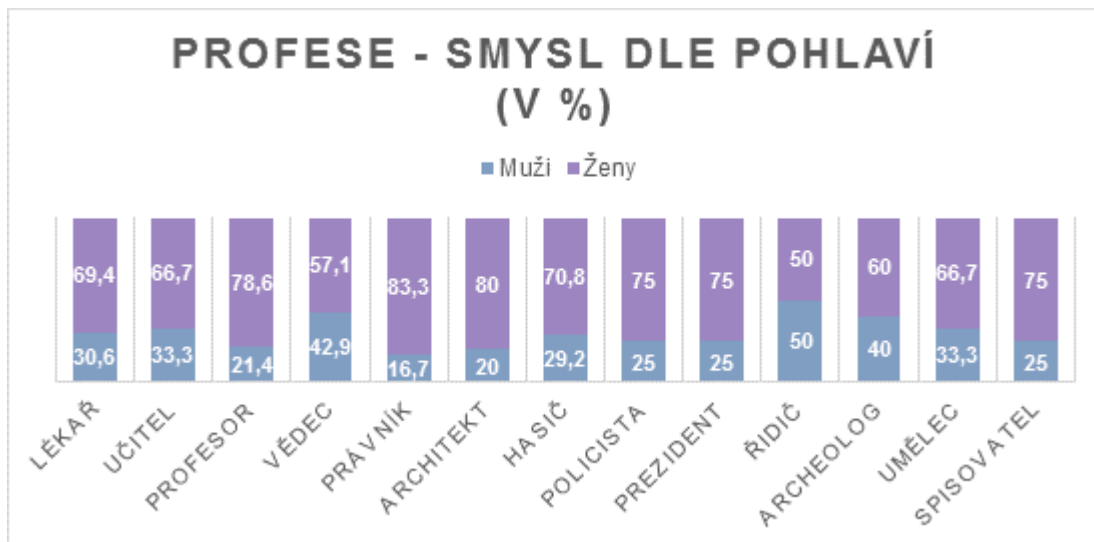
Tyto výsledky v podstatě kopírují předešlý průzkum vnímání autority dle povolání, s výjimkou toho, že profesory zde nahradili učitelé. Zachraňovat lidem životy s plným nasazením (lékaři, hasiči) a vzdělávat budoucí generace (učitelé) dává respondentům jednoznačně největší smysl.

Graf č. 10 Profese - smysl dle celkových výsledků

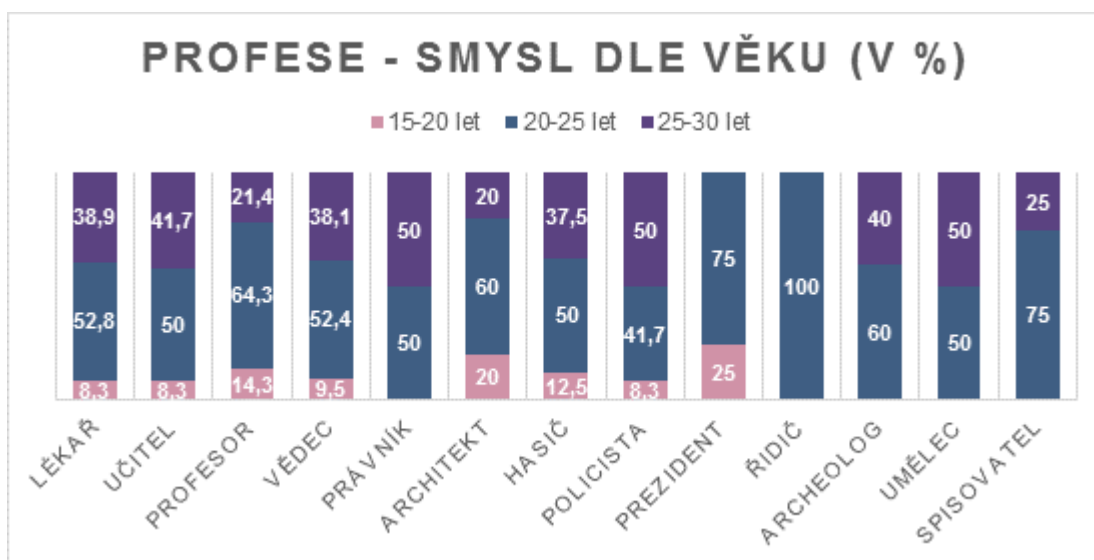

Nejvíce žen vidí smysl v povolání architekta, o druhou příčku se dělí prezident s policisty, a třetí příčku uzavírá povolání lékaře. Mužům největší smysl dává povolání řidiče, vědce a archeologa.

Graf č. 11 Profese – smysl dle pohlaví

Graf č. 12 Profese – smysl dle věku

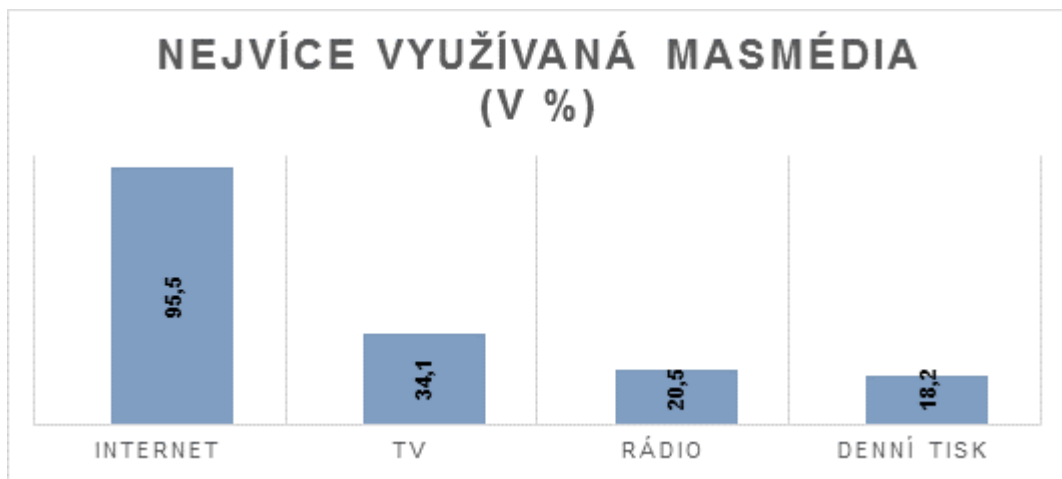

V další části jsem se věnovala průzkumu masmédií a sociálních sítí. Zde jsem zkoumala vliv masmédií na mládež, nejvíce využívaná masmédiá a sociální sítě. Zajímalo mě, jak často se dívají mladiství na televizi a kolik hodin denně v průměru tráví jejím sledováním, rovněž kolik času stráví na sociálních sítích.

Výsledky ukázaly, že vliv masmédií na věkovou skupinu mládeže v dnešním světě je obrovský, více jak polovina respondentů (56,8 %) si dokonce bez nich nedokáže představit svůj život, 18,2 % netuší, zda by se bez nich obešlo a pouhých 15,9 % z nich uvádí, že si

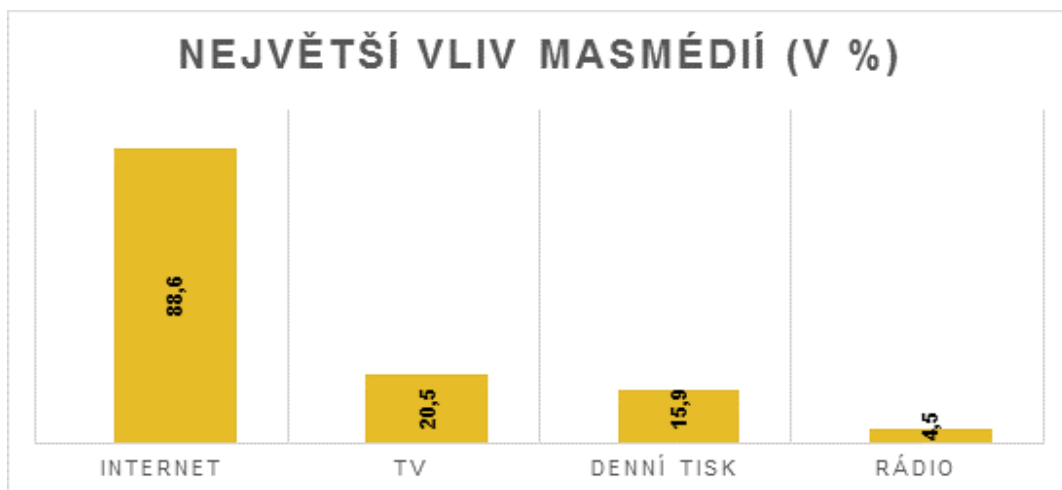
bez nich život představit umí. Není žádným překvapením, že nejvíce využívaným masmédiem je internet, jehož využívá 95,5 % všech respondentů. Na druhé příčce se umístila televize, na třetí rádio, a na čtvrté příčce skončil denní tisk.

Graf č. 13 Nejvíce využívaná masmédiá

Jednoznačným vítězem v kategorii masmédiá s největším vlivem se stal **internet**, jehož vliv nejvíce pocítuje 88,6 % respondentů, na druhém místě je televize s 20%, denní tisk je na třetím místě s necelými 16%. Dříve tak oblíbené masmédió jako je televize nyní ztrácí oproti internetu téměř 70 % na svojí schopnosti přitáhnout a ovlivňovat mladou generaci.

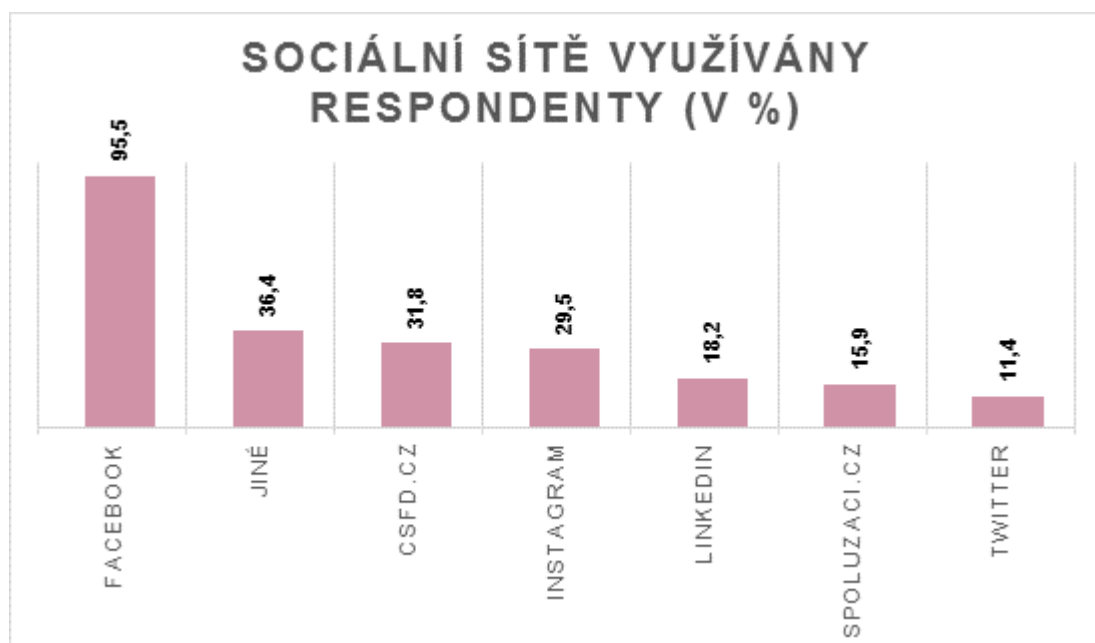
Graf č. 14 Největší vliv masmédií

Denní tisk také zaostává a pravidelně si jej kupuje pouhých 4,6 % dotázaných. 20 % si koupí noviny nebo časopisy občas, více jak polovina, konkrétně 54,6 %, odpovídá, že si zakoupí denní tisk jen zřídka. Pokud se již tak rozhodnou, pak z novin vede deník Mladá fronta Dnes, kterou preferuje 34% respondentů, z časopisů první příčku obsadil Reflex s necelými 23%.

99,5% dotázaných má svůj profil na sociální síti **Facebook**, z toho 72,7% z nich svůj profil zde navštěvuje denně, a téměř 16% je online s přístupem na tuto síť neustále. S téměř 37% je druhou nejvyužívanější sociální sítí CSFD.cz, což je síť pro filmové fanoušky, kteří zde hodnotí a píšou recenze na jimi shlédnuté filmy. Třetí příčku obsadil čím dál populárnější Instagram s necelými 30%. Jiné sociální sítě využívá 36,4% dotázaných.

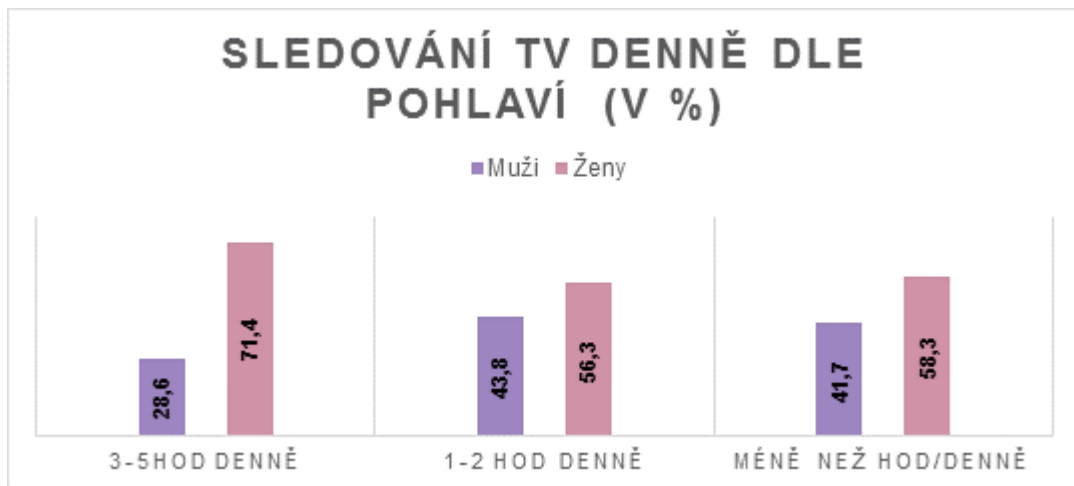
Graf č. 15 Jak jsou sociální sítě využívány respondenty

Trendy, co se pohlaví týká, naznačují, že televizi sleduje denně jednoznačně více žen, a vůbec nejvíce žen se na televizi dívá 3-5 hod hodin denně, toto uvádí přes 70% z nich. K zamyšlení se nabízí otázka, zda mají ženy televizi zapnutou a jsou pouze pasivními diváky, a u toho vaří, starají se o děti, uklízejí, žehlí nebo vykonávají jiné domácí práce a činnosti, nebo zda se na ni dívají aktivně. Osobně se domnívám, že se jedná o první

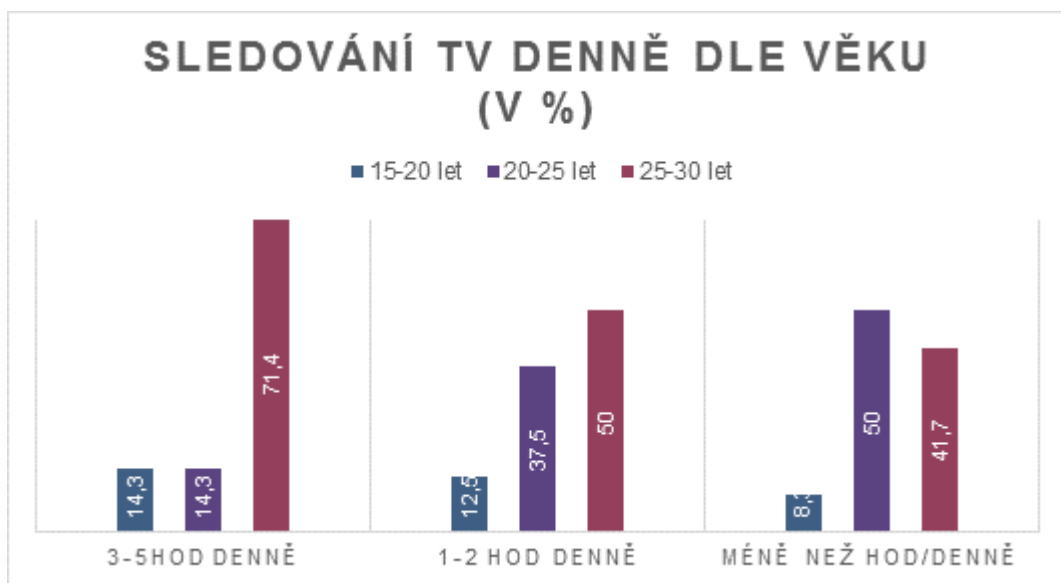
variantu. Respondenti - muži se nejčastěji dívají na televizi 1-2 hodiny denně, uvedlo to téměř 44% z nich, přes 40% dotázaných mužů sleduje televizi méně než hodinu denně.

Graf č. 16 Sledování televize denně dle pohlaví

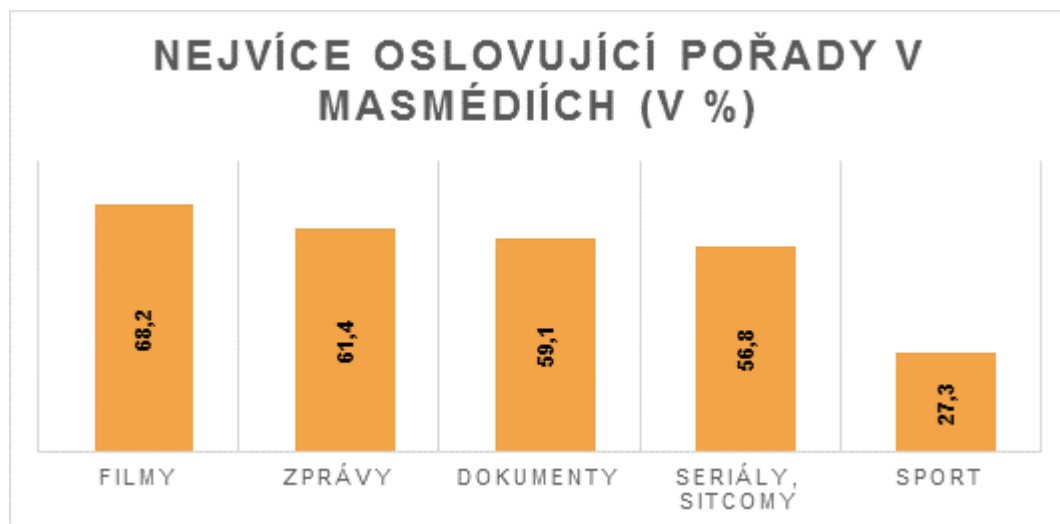
Dle věku, nejvíce hodin denně sledují televizi jedinci ve věkové skupině 25-30 let, kdy přes 70% z nich uvádí 3-5 hodin. Naopak nejméně ji sleduje generace teenagerů a je to rovněž v rozmezí 3-5 hodin denně. 50 % dotázaných z kategorie 20-25 let sleduje televizi 1-2 hodiny denně.

Graf č. 17 Sledování televize denně dle věku

Z výčtu televizních pořadů nejvíce respondenty oslovují filmy, zprávy, dokumentární pořady, seriály a sitcomy a preferovanou pětici pořadů uzavírá sport.

Graf č. 18 Nejvíce oslovující pořady v masmédiích

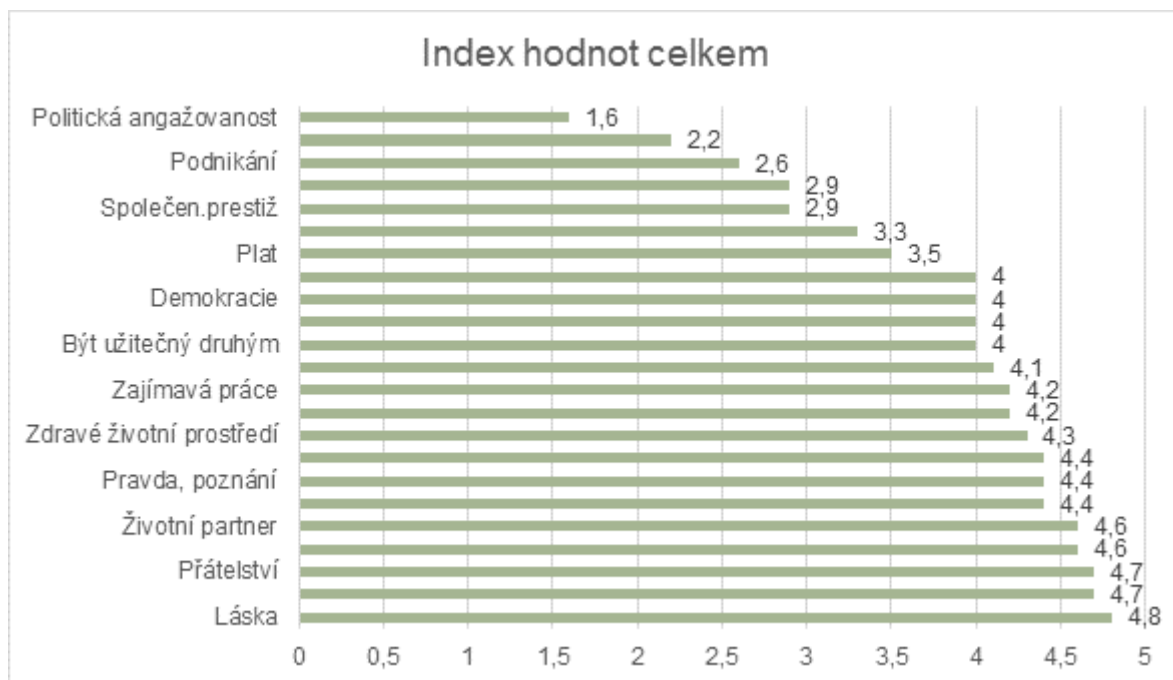
V poslední části empirického šetření jsem se zabývala otázkou hodnot, jaké uznává současná mládež ve věkovém ohraničení 15 - 30 let. Ke zjištění potřebných dat jsem použila techniku dotazníku, který obsahoval baterii 23 hodnot, k nimž se respondent vyjadřoval pomocí pětistupňové škály. Stupeň 1 znamenal nejmenší význam ve vztahu k dané hodnotě, stupeň 5 naopak význam největší. Z četností jednotlivých hodnocení jsem pro každou hodnotu spočítala indexy jako aritmetické průměry a na základě velikosti těchto indexů jsem pak sestavila tabulku a vytvořila graf jako výpověď o tom, jaké hodnoty upřednostňuje dnešní mládež, a které naopak stojí na okraji jejího zájmu.

Stejný výzkum v téže věkové kategorii prováděl Sak v letech 1993-2002. Tehdy se z vybraných 23 hodnot na prvních příčkách umístily hodnoty „zdraví“, „láska“ a „mír a život bez válek“. Předposlední místo v žebříčku hodnot zaujímal „Bůh“ a na posledním místě byla pak „politická angažovanost“.

V mém průzkumu zůstávají i po letech beze změny poslední dvě příčky, a to „Bůh“ a „politická angažovanost“. Nejvyšší hodnotu má láska, která si polepšila o jednu příčku. O druhé místo se shodně dělí hodnoty „svoboda a přátelství“, třetí příčku opět obhájila hodnota „mír a život bez válek“ nicméně se o ni dělí s hodnotou „životní partner“. Naopak zdraví, které bylo na prvním místě ve výzkumech Saka, zmizelo z prvních příček a

nahradila jej svoboda a přátelství. Nejvyšší indexy hodnot odrážejí aktuální dění ve společnosti. Ve světě zuří války a rozpoutávají se další, jedna země napadá druhou a situace se vyostřuje. Mladá generace si tedy nejvíce cení lásky, svobody, přátelství, míru a života bez válek a životního partnera po boku. Dále velice vysoko staví rozvoj vlastní osobnosti, s tím jde ruku v ruce kvalitní vzdělání, dychtí po pravdě a poznání, chce uspokojovat své zájmy a najít si zajímavé povolání. Na trhu práce v dnešní době existuje obrovská konkurence a mládež si je toho vědoma. Nestačí mít jen dobré vzdělání, trendem je neustále se zdokonalovat, pracovat na sobě a rozvíjet svoji osobnost. Také je vysoce hodnocena rodina a děti. Ukazuje se, že současná mladá generace smýšlí ekologicky, protože si velice cení zdravého životního prostředí.

Graf č. 19 Index hodnot celkem ve věkové skupině 15-30 let

Dále jsem použila metodiku párových hodnot, která byla poprvé použita v roce 1993 Sakem. Tato metodika vychází z toho, že v životní realitě se při rozhodování uplatňují ve vzájemné konkurenci všechny hodnoty a rozhodnutí pro tu nebo onu je pak výsledkem dynamiky celého hodnotového pole. Při užití dotazníku ke zjištění žebříčku hodnot se tak ztrácí konkurenční tlak celého hodnotového pole. Aby byla tato redukce alespoň částečně potlačena a šetření se více přiblížilo životní skutečnosti, použila jsem právě již zmíněnou metodiku párových hodnot. Ta pracuje se dvěma protikladnými hodnotami a nastavuje tak určité hodnotové napětí, jemuž je při svém rozhodování

respondent vystaven. Mezi dvě vždy protichůdná tvrzení měli respondenti rozdělit 100 bodů, pouze u drog je pak měli rozdělit mezi tři tvrzení.

Výsledný graf (viz příloha č. 1.) vypovídá o hodnotové orientaci celku mladé generace ve věkové kategorii 15-30 let a ukazuje rozložení hodnot, přičemž platí, že čím více se hodnota blíží k indexu 100 bodů, tím více se s ní jednotlivci identifikují. Skupina se profiluje pěti hodnotami, u kterých vykazuje nejvyšší indexy, kdy nejvyšší index v hodnotě 93,5 nalézáme u hodnoty „právo ženy rozhodovat o těhotenství“. Dále jsou jí nejbližší mezilidské vztahy, myšlenky, ideje, informace následuje hodnota „kvalita života“ a pětici nejvyšších hodnot uzavírají tržními mechanismy. Nejvíce vyhraněný názor mají respondenti mezi hodnotami „právo ženy rozhodovat o těhotenství“ a „zákaz interrupce“, kdy poslední zmiňovaná hodnota vykazuje nejnižší index ze všech uvedených hodnot v grafu, a to 6,5.

Sak⁶⁸ poukazuje na fakt, že v devadesátých letech nastal vývoj směrem k trendu postupného oslabování významu mezilidských vztahů, mladá generace si chtěla užívat namísto zdokonalování sebe sama, preferovala ekonomickou prosperitu před životním prostředím a materiální hodnoty před kvalitou života.

Současná analýza, kterou jsem provedla, ukazuje na zcela jinou preferenci hodnot u mladé generace, a lze z ní vyčíst odklon od materialismu směrem k postmateriálním hodnotám. Mladí lidé jasně preferují mezilidské vztahy před kariérou a úspěšností, myšlenky, ideje a informace před majetkem, ochranu životního prostředí před ekonomickou prosperitou, raději se chtějí zdokonalovat, než si jen užívat života a také by raději dávali druhým, než od druhých získávali. Řečeno slovy Saka⁶⁹, projevuje se zde *„preferance hodnot, které jsou vývojově progresivní ve vyspělých evropských společnostech“*. Nicméně stále preferují smyslové prožitky před duchovními a myšlenkovými podněty, a odpovědnost sám za sebe před odpovědností za druhé. Z ekonomického hlediska je oslovují tržní mechanismy před regulací státem. V otázce drog se profilují k tvrzení, že drogy ohrožují společnost, ale poměrně hodně z nich se přiklání k názoru, že se drogy dají v určité míře tolerovat.

---

⁶⁸SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 18. ISBN 80-86320-33-2

⁶⁹SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 20. ISBN 80-86320-33-2

4. Závěr

Klíčovým tématem teoretické části této bakalářské práce bylo zabývat se problematikou hodnot, hodnotových systémů a postojů současné mládeže. Mým cílem bylo zjistit, jaké současná mladá generace ve věkovém rozpětí 15-30 let uznává autority a jestli vůbec nějaké, jaký je její žebříček hodnot, a jaký vliv na ni mají masmédiá a sociální sítě.

Chtěla jsem zjistit, zda pokračuje trend směrem k egoismu, individualismu a nadále pokračuje preference materiálních hodnot, a jak se současná mládež profiluje dle žebříčku hodnot. Vývoj hodnotové orientace dnešní mládeže odráží současný stav probíhajících společenských procesů a společenských podmínek. Ve společnosti probíhá řada změn, kdy množství revolucí, převratů a válek v posledních letech má přirozeně dopad na hodnotový systém mládeže. Celkově je ve společnosti cítit tendence vracet se k původnímu systému hodnot.

Z empirického šetření vyplývá, že i současná mládež se navrácí k původním hodnotám jako jsou pravda a poznání, láska, přátelství, a svoboda a cení si je velmi vysoko. Uvažuje pragmaticky, chce mít dobrou práci, dobré vzdělání, a klade velký důraz na zdokonalování sebe sama. Preferuje mezilidské vztahy před materiálními hodnotami, a to jsou všechno velmi sympatické a pozitivní výsledky. Stále lze ještě vyzorovat postoje směrem k individualismu, ale nejsou tak viditelné jako v minulosti.

Výsledky posunu hodnotových preferencí jsou částečně dány aktuálním děním ve společnosti, ale také do jisté míry výběrem respondentů, který vykazuje výrazný podíl studentů či absolventů vysokých škol.

Z analýzy dle pohlaví vyplynulo, že autority uznávají více ženy, než muži. Podle věkových kategorií je nejvíce uznávají mladí lidé mezi 20-25 lety.

Současná mladá generace je, jak se prokázalo, velmi ovlivněna masmédií, a to především internetem. Zde vyhledává veškeré informace, sleduje filmy, a zprávy ze světa. Naprostá většina oslovených respondentů si bez masmédií nedokáže svůj život představit. V nedávné době pronikly do života dnešní mládeže sociální sítě, na kterých mladí lidé tráví hodně času. Mít profil na Facebooku je samozřejmostí, rovněž jeho každodenní kontrola a

online režim. V rámci sociálních sítí sdílí dnešní mládež videa, fotografie, pozvánky na nejrůznější akce, hodnotí stránky, které ji zaujmou., nebo si jen tak „chatuje“.

Na dnešní mládeži, jak jsem ji mohla poznat z osobního kontaktu, nebo i z mého průzkumu pomocí dotazníku, je mi sympatická její otevřenost, jistá pragmatičnost, a fakt, že vědí, co chtějí a jdou si za tím. Rozhodně mají žebříček hodnot srovnaný a vyprofilovaný mnohem více, než tomu bylo u mé generace, a jeví se mi celkově názorově vyspělejší. Z analýz a výsledků mého šetření vyplývá, že dnešní mládeži jde spíše o to „býti“, než-li jen „míti“.

5. Seznam použité literatury

Bílá kniha Evropské komise: nový podnět pro evropskou mládež. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež, 2002, 95 s. ISBN 80-86033-74-0.

DOROTÍKOVÁ, Soňa. *Filosofie hodnot: problémy lidské existence, poznání a hodnocení.* Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998, 162 s. ISBN 80-86039-79-x.

KOHOUTEK, Rudolf, Irena OCETKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPANÍK. *Základy sociální psychologie.* Brno: CERM, 1998, 181 s. ISBN 80-7204-064-2.

Kolektiv autorů. *Ilustrovaný encyklopedický slovník.* I. díl, A-I. 1. vyd. Praha: Academia, 1980.

Kolektiv autorů. *Malý sociologický slovník,* 1. vyd. Praha: Svoboda, 1970.

Kolektiv autorů. *Velký sociologický slovník,* I. svazek. Praha: Karolinum, 1996.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky.* Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století.* Brno: Paido, 2006, 156 s. ISBN 80-7315-125-1.

KUČEROVÁ, Stanislava. *Člověk - hodnoty - výchova: kapitoly z filosofie výchovy.* 1. vyd. Prešov: vl. n., 1996, 231 s. ISBN 80-85668-34-3.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie.* 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie.* Vyd. 1. Praha: Academia, 1999, 287 s. ISBN 80-200-0690-7.

PRUDKÝ, Libor. *Hodnoty a normy v české společnosti - stav a vývoj v posledních letech: studijní text pro učitele občanské výchovy.* Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, 32 s. ISBN 80-7204-358-7.

SAK, Petr. *Sociální vývoj mládeže.* Praha: SPN, 1985. 105 s.

SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů.* Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8.

SAK, Petr a Karolína SAKOVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace.* Vyd. 1. Praha: Svoboda Servis, 2004, 240 s. ISBN 80-86320-33-2.

Velký sociologický slovník, II. svazek. Praha: Karolinum, 1996.

6. Seznam grafů a příloh

- Graf č. 1** Rozdělení respondentů dle pohlaví
- Graf č. 2** Rozdělení respondentů dle vzdělání
- Graf č. 3** Rozdělení respondentů dle věku
- Graf č. 4** Vnímání autorit dle celkových výsledků
- Graf č. 5** Rozdělení autorit dle pohlaví
- Graf č. 6** Rozdělení autorit dle věku
- Graf č. 7** Rozdělení autorit povolání dle celkových výsledků
- Graf č. 8** Rozdělení autorit povolání dle pohlaví
- Graf č. 9** Rozdělení autorit povolání dle věku
- Graf č. 10** Profese – smysl dle celkových výsledků
- Graf č. 11** Profese – smysl dle pohlaví
- Graf č. 12** Profese – smysl dle věku
- Graf č. 13** Nejvíce využívaná masmédiá
- Graf č. 14** Největší vliv masmédií
- Graf č. 15** Jak jsou sociální sítě využívány respondenty
- Graf č. 16** Sledování televize denně dle pohlaví
- Graf č. 17** Sledování televize denně dle věku
- Graf č. 18** Nejvíce oslovující pořady v masmédiích
- Graf č. 19** Index hodnot celkem ve věkové skupině 15-30 let
-
- Příloha č. 1** Graf párových hodnot ve věkové kategorii 15 – 30 let
- Příloha č. 2** Dotazník Survio

